

ELOFIZETÉS

HELYREK:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.

VIDÉKEK:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Kisbetűs petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:

STAUBER JÓZSEF.

Szombat, július 30.

Mai számunk főbb közleményei:

- Elfogadták a romániai szerződést.
- Nagyváradai vélemény az aradi táblai mozgalomról.
- Tisztviselő-telep Aradon.
- Titkok Junga százados körül.
- Ékszeresek kalandozása Aradon.
- Elmarad a nagygyakorlat.
- Szélhámosság az ártalmatlan szerelmmel.
- Főlemlik a képviselők ízetését?
- Fogva marad a gyilkos ügyvéd.
- Tarkaságok.

A saját szakállukra.

Arad, július 29.

Egyikét az ország legszebb szakállainak viseli Brolly Tivadar, Pozsony város polgármestere, akinek elnöklésével a magyar városok polgármesterei, a most érkezett meghívó szerint, Temesvárott kongresszusra gyűlnek össze. Valóságos Batthyány Tivadar-szakállnak lehetne nevezni, ha ezzel nem sajnálnók a függetlenségi párt egyik neves politikusanak hiúságát érinteni. Ez a szakáll, akár mennyire egyéni tulajdon és akár mennyire külsőség, karakterisztikus a polgármesteri kongresszusok jelentőségére és eredményeire.

Céltalan ez a kongresszus, mert a polgármesterek ott a maguk szakállára határoznak a városok sorsa fölött. A Brolly Tivadar szakállára és a többiek szakállára. A szakállak pedig nem mindig bírják el a határozaók szankcióját. A polgármesterek határoznak, talán szépeket, üdvöseket, — a törvényhatóságok pedig nem fogadják el a kongresszusok határozatait.

Néhány év előtt a polgármesterek kongresszusa például elhatározta a *Városok bankjára* létesítését. Jó szándéokra épített s ép ezért lehetetlen terv volt ez. Hogy is lehetett elképzelni: az adósságokban nyakig uszó városok elő tudják teremteni egy oly hatalmas pénzügyi alaptökéjét, a mely az összes vidéki városoknak száz milliót is meghaladó adósságait konvertálni fogja? A törvényhatóságok nem is fogadták kedvezően a polgármesterek közös határozatát, sőt amikor a bankot alapítási tervet formájában megpróbálták nyélbe ütni, a városok tulnyomó része — így Arad is — megtagadta a részvényjegyzést. Hasonlóan nem lett semmi a városi tüzkárbiztosítás ideájából, amelyet valamelyik kongresszus szintén magáévá tett. S lehet, hogy felületesek vagyunk, de egyáltalán nem emlékszünk arra, hogy a polgármesterek valamelyik kongresszusának emlékét valamely alkotás, értékes reform, vagy legalább a városoknak valamely okos közös megállapodása őrizné.

Ez magában nem volna baj, hiszen a kongresszusoknak többnyire nem is az a céljuk, hogy eredményeket érjenek el. De a polgármesterek kongresszusánál eltévesztődik azok jellege: a városok kongresszusa-e az, vagy a polgármestereké, mint tisztviselőké. Telbisz Károly, a temesvári polgármester, bizonyára elmondhatja magáról: *a város én vagyok*, — de van-e sok ilyen autokrataja a törvényhatósági joggal felruházott váro-

soknak? Ha csakugyan hoznak olyan határozatot, amelyhez a törvényhatóságok hozzájárulását kell megszerezni, — legtöbb polgármester, őszinte szóval, ezeket mondja: „én hozzájárulok; de hogy a törvényhatóságom, a fontoskodó fiskálisokkal, nehéznnyaku polgárokkal és főfény virilistákkal teli társaság el fogja-e fogadni, azt nem tudom.“ Ha pedig a kormányhoz intéznek fölterjesztést, az is gondolkodóba eshet: a polgármesterek kongresszusát tekintse-e illetékesnek, vagy a törvényhatóságokat, a melyek határozatai nem mindig fedig a kongresszusok javaslatait.

Ha a kongresszus maguknak a polgármestereknek ügyeivel foglalkozik, arra föltétlen joga van. Ugy látszik, már hajlanak is ez irány felé. A temesvári kongresszusnak egyik pontja az a kívánság, hogy a városok polgármesterei vasuti szabadjegyet kapjanak. A *repülő polgármester* intézménye adott, ugy látszik, alkalmat erre az indítványra. A mikor minden város polgármesterétől megkivánják, hogy — Budapest felé és vissza — állandóan a vonaton legyen, akkor jogos az az óhajlás, hogy az ilyen hivatás legalább vasuti szabadjeggyel könnyíttessék meg.

De ha a polgármesterek kongresszusa a magyar városok igazi képviseletét jelentené is, a mint hogy nem jelenti, — akkor se lehetne attól komoly eredményeket várni. Olyan hatalmas, sokszor szinte illojális versen-

Későn.

*

- Még mindig nem látja őt?
- Nem.
- Ma bizonyára nem lovagol erre — sóhajtott a szőke leány és betegágyából elfogultan szóló társalkodónőjéhez:
- Hajoljon csak ki jobban az ablakon Rella. Nézzon emoda messze, a fákkal szegélyezett útra. Ott sem látja?
- Nem.

A szőke leány felsóhajtott:

— Pedig naponta felriaszt az a lódobogás... És ma különösen várom ezt... Olyan erős a vágyam, hogy halljam e lódobogást, hogy megpillantsam napsütötte barna arcát... Hiszen itt ebben a nagy pusztaságban egyebet se várok, mint ezt a lódobogást. Nincs itt semmi. Üres, tartalmatlan itt az élet. Az apámnak azonban nem magyarázhatom meg, hogy ez a tartalmatlan élet mily nyomasztólag hat rám. Ő rabja a pusztai magánynak, tehát nekem is e szerint kell igazodnom. Pedig élni szeretnék Rella. Este, ahogy lefekszem, tarka gondolatok töltik el képzeletem, megszállja lelkem valami mela-kólikusan ábrándos érzélem és olyan képek rajzódnak elém, melyek mind azt susogják: „Neked élned kell...“

A társalkodónő a fejét csóválta és félénken kérdezte:

— Akkor miért incselkedett tegnapelőtt az élettől? Miért akarta lehajtani a szublimátdatot?

A leány arca kékes-szürke lett.

— De még idejében lerántottam ajkamról az üveget. Csak egy parányi tartalom jutott a bensőmbé. Már nem érzek semmi égetést. Holnap már fel is kelhetek, ugye Rella?

— És miért tette ezt?

— Hogy miért? Mert az élet oly különös. A hangulat olyan változó, olyan kiszámíthatatlan, hogy mikor mosoly lebeg az arcom, a másik percben már nyomába jön a köny... Vannak pillanatok, amikor magamhoz szeretném lárcolni az életet örökre... Tudja ezzel azt gondolom, hogy megrettent a halál gondolata és élni szeretnék mindig, mindig élni... Igen ám, de elég egy perc, hogy a nűanszok más formában lebegjenek előttem... Elég egy perc, hogy az ember képzeletét magával ragadják a sötét gondolatok, a nehéz, nyomasztó érzések... Hogy sóhaj, sóhaj után szálljon az ajakra, hogy elálkozzuk a percet, melyben születünk, hogy gyűlöletessé váljék minden előttünk, hogy megcsömörüljünk az élettől...

A szőke leány elhallgatott. Egész a homlo-

káig húzta a takarót és majdnem nyöszörögve kérdezte újból:

— Még sem hallja a lódobogást?

— Nem.

A szőke leány most a homlokát is eltakarta a takaróval és ezenvedő hangon beszélt tovább:

— Most például nem rettent meg a halál gondolata. Nem is olyan rettenetes megsemmisülni. Semmivé válni, mint a buborék, mint az eloszló füst. Voltunk és nem leszünk. Az lesz belőlünk, ami a születésünk előtt voltunk: semmi. Már nem sugja semmi nekem, hogy „Élned kell...“ Miért éljek? Mondja Rella, miért? Hogy ábrándokat gyűjtsek halomra, hogy reményeket tápláljak lelkemben és a megvalósulást hiába várjam?... Hogy agyonsanyargassam a lelkemet... Ezért éljek?

A társalkodónő odahajolt a leányhoz, lassan lehúzta fejről a takarót és finom gyöngédséggel, titokzatos hangon kérdezte:

— Nyugon szereti?...

A leány megrettent.

— Kit? Kiről beszél? Kit gondol?

— Ezt felesleges megmondanom. Hisz minden szavával elárulja, hogy ki miatt szenved.

— Persze, hogy elárulom magam... De olyan öntudatlanul cselekszem. Ez nem is csoda... Szeretni valakit, aki nem tud erről...

gés mellett, a melyet a vidéki városok ma egymás ellen folytatnak, csak elméleti értékű, vagy messze lebegő célok és kérdések lehetnek azok, a melyekben egyforma határozatot lehet teremteni. S ha meg is van a közös határozat, a városok a maguk energiáját nem az együttes megállapodások érvényesülésére, hanem a többinek lefőzésére fogják felhasználni. Valósággal lefőzésről van csak szó; mert azok az áldozatok, amelyeket egy-egy vidéki város valamely intézmény megszerzésére pazarol, nem igen állanak arányban annak anyagi és erkölcsi hasznával. De az a fő, hogy a konkurrens lemaradt.

Temesvárott találkozni fognak a konkurrens városok vigécei. (A polgármesterekre bizonyára nem sértő, ha városaik érdekei vigécének nevezik őket, különösen, amióta az utazásokban merül ki a tevékenységük java.) Elsősorban az egyetemért versengők: Pozsony, Debrecen, Szeged, Kassa — és a másodrendű favoritok. A mikor ezek közös érdekekről tanácskoznak, szinte kétségbe lehetne vonni az őszinteséget. Egyiknél se az a fő, hogy mi lesz a javára valamennyi városnak, hanem az: mit fog a maga városa a többi elől elkaparítani?

Igy aztán igazán csak nyári kirándulás a polgármesterek országos tanácskozása. Az első valamire való határozata az lehetne az ilyenek, ha kartell tudna a vidéki városok között létesíteni, amely ennek a tulságba menő versengésnek, az utolsó inget is odakináló versengésnek mértékét csökkentené, annak határt tudna szabni. Am erre — különösen ma — alig lehet kilátás. Ha ma talán Aradtól kérnék ehhez a beleegyezést, mi legkevésbé járulnánk hozzá. S az egymással hadi lábbon álló városi polgármesterek szürke ügyekről folyó kongresszusának ezért csak annyi a jelentőségük, mint az érettségi vizsgák tiz, husz és harminc éves fordulón tartott találkozóknak.

Elfogadták a romániai szerződést.

A képviselőház ülése.

Törvényi tudósítás.

Budapest, július 29.

A folyosó baloldalán, mert a jobbfelén kevesen vannak, a beszélgetés témája az alelnökök fizetése. A Justh-párt ezt a fizetést nem találja megköszönőnek s ellene szónokot mozgósít. Aztán Kállay Tamásról beszélnek, aki belépett a munkapártba.

Mielőtt a Ház rátért a romániai kereskedelmi törvénytervezet tárgyalására, Károlyi Mihály gróf személyes kérdésben mondott hosszú disputát, polemizálván Sándor Pallal. Bánffy Miklós gróf az első szónok. Hosszabb beszédnek indult, felölelve a szerződés teljes anyagát. Azután Mezőssy Béla beszélt, aki, mint a javaslat egyik szerzője, bőkezű volt a koalíció dícséretében.

Beszélt még Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter is, aztán elfogadták a törvényjavaslatot, végül pedig az alelnökök fizetését tizenkétezer koronában állapították meg.

Részletes tudósításunk a következő:

Berzeviczy Albert elnök 10 óra után megnyitja az ülést.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

Károlyi Mihály gróf félreértett szavait igazítja helyre és Sándor Pallal szemben hangsúlyozza, hogy nagy a különbség a kereskedelem és az ugynevezett közvetítő kereskedelem között. A közvetítő kereskedelem az, amely a fogyasztót a termelőtől, mindkettő hátrányára elvárolja.

Elnök figyelmezteti, hogy a tárgynál maradjon.

Károlyi Mihály gróf kijelenti, hogy ő csak a közvetítő kereskedelem ellen szólt, de nem bántotta magát a kereskedelmet és a kereskedőket. Sándor Pál egyéb támadásaira később fog reflektálni.

Következett a román kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről szóló javaslat tárgyalásának folytatása.

(A román kereskedelmi szerződés.)

Bánffy Miklós gróf azért szólal föl, mert a javaslatban sok az erdélyi vonatkozás. Akik csinálták, különös tekintettel voltak erre az országrészre. A huszbehozatal bizonyos mértékben szükségesnek tartja. A drágaságról elmondottak tekintetében teljesen egyetért a földművelésügyi miniszterrel. A drágaságot a behoza-

tal és az ezzel kapcsolatos vámok befolyásolják nagy mértékben. Németországból hoz példát. A mikor a poroszek annak tudatára ébredtek, rendkívül megnehezítették a huszvizsgálati rendszerrel a behozatalt. Ennek az lett az eredménye, hogy a belső termelés néhány év alatt ellátta a szükségletet s az árak automatikusan mérséklődtek. A szövetkezetekről szólva, kijelenti, hogy azok igenis szükségesek, mert feltétlenül a fogyasztók érdekeit szolgálják. A kereskedő saját hasznára dolgozik, míg a szövetkezeteknél, ha van haszon, azt a szövetkezeti tagok között osztják szét.

Egy hang: Még sohasem volt rá eset! (Zs. Ellenmondás.)

Bánffy Miklós gróf: A szerződésben erdélyi szempontból örveadva látja, hogy egyes erdélyi iparágak vámai különösen ki vannak emelve. A tegnap elhangzott kijelentések közül azt, hogy Erdély ipara a vámháboruban pusztult volna el, erősen cáfolja. Az ipari depremiák okai az általános kereskedelmi és ipari konjunkturákban lelik a magyarázatot. Hangoztatja az erdélyi akció szükségességét.

(Hieronymi beszél.)

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter: A szerződést természetesen azért kötjük, hogy ipari kivitelünket lehetővé tegyünk, amelyet a vámháboru eddig megakadályozott. A függetlenségi párt szónoka azt állítja, hogy az idő rosszul van megválasztva és csak Ausztriát szolgálja a szerződés. Az elsőre megjegyzi, hogy az előző kormány kötötte a szerződést, de ő is kijelenti, hogy ez nem áll. Az annexió semmiféle összefüggésben sem volt ezzel a dologgal. Ami azt illeti, hogy a balkáni kereskedelmi szerződések csak Ausztria érdekeit szolgálják, határozottan tagadja. Példaként ilusztrálja, hogy Barcsay téved. Már Saterényi is kimutatta az örüli forgalom káros következményeit. A vámháboru valóban teljesen tönkretette Erdély iparát. Ha ezek a károk tényleg vannak, akkor haszon, ha annak okait megszüntetjük. Ha a vámháboru megszűnik is, a tönkrement ipart nem lehet ugyan feltámasztani, de lehet új iparokat teremteni. Különösen gyáripárt lehet Erdélyben meghonosítani. De lehet ismét a kézműipart is fölélesztani. Különösen olyan iparokat, amelyeknél egyeni izlésre van szükség. (Helyesítés.) Ha újra föl akarjuk venni a versenyt, jobb, finomabb cikkek előállításával tehetjük ezt. Jövőre tartózkodnunk kell attól, hogy ilyen szélsőségekbe menjünk. Vámháboru esetében mindig a fejlettebb állam veszi a nagyobb áldozatokat. A vámháboru oka az volt, hogy Németország elzárta marhakivitelünk előtt a határt, erre mi kelet felé még szigorúbb intézkedéseket tettünk. Ez nem volt helyes. Barcsay azt is mondja, hogy a közös vámterület az oka minden rossznak. A dolog egészen for-

Szeretni titkon, halálos gyötrellemmel. Ma lesz egy félesztendeje, hogy beköltözött az erdőn mentén álló kastélyba... Egy hét múlva lesz 5 hónapja, hogy megláttam őt lóháton... Ez azóta nap-nap után látom. Olyan szép... Ő az első férfi, akinek látására nyugtalanságba esett a szívem. És minél jobban elhatalmaskodik ez az érzés, annál távolabb érzem őt magamtól... Az apám nem jön össze senkivel, én el vagyok hagyatva... Ez a csipkefűgöny az ablakomon, ha megszólalna, be sokat tudna beszélni... Azon keresztül figyeltem őt mindig... Azon keresztül szállt hozzá a sóhajlásom, az opezítő, fájdalmas, gyöttrő sóhajlásom...

A leány szemei tüzeltek, az ujjai görcsösen összecuszkodtak és valami sötét gondolat cikázhatott át agyán, mert irtózáttal temette párnája közé fejét.

— Rella, hozzon tejet.

A társalkodónő engedelmesskedett.

Mire visszajött, a leány kinosan vergődve kapkodott levegő után.

— Meghalok, Rella...

— Mi az?

— Meghalok...

A társalkodónő előtt mindjárt tiszta volt a dolog. A leány felhajtotta a szublimátos üveg tartalmát. Mellette a földön heverték az üveg összetört darabjai...

A két legtüzesebb paripát befogatta és orvosért küldetett. Husz perc múlva, mikor megérkezett az orvos, Rella vágatott el a kecsin.

Egy fél óra múlva megérkezett másodmagával, az erdő mentén álló kastély új tulajdonosával...

Az orvos lesújtó tekintettel fogadta őket.

— Minden pillanatban beállhat a katasztrófa. A mérég oly nagy mennyiségű volt, hogy minden segedelem hiábavaló.

Halotthalványan, élettelenül, lehunyt szempillákkal feküdt a szőke leány, csak a keble zihált erősen, heves rángatózással.

Egy pillanatra felnyitotta szemét és ahogy a fiatal földesurra esett tekintete, kitérta karjait, az ajkai rángatózni kezdtek, de hang nem jött ki rajta... Csak pár perc múlva susogta hörögve:

— Miért jött... ily... későn...?

Azután újból lezárult a szeme, de most már úgy, hogy többé fel se nyitotta...

Rella hangos sikoltással borult reá és fuldokolva zokogta:

— Minden későn jön az életben édes kis szőke lánykám... Az egész élet a meg nem értésen alapszik. Ellentétkebe ütözködik minden. Akiről álmodunk, akit várunk, akit keresünk: az mindig későn jön...

Lia.

Az asszony — a férfi.

Irta: Erdős Renée.

Kedves Asszonyom! Jó volna tudnunk, mi az erény, hogy erényesek lehessünk.

Mint hogy ezt a fogalmat összehuzni és tágitani lehet, akárcsak a fűzőket, kiassé bájos választanom az ön levelére. Ó, a negyven éves asszony, írja és hozzáfűzi nagyon jellemzően: az a negyven éves asszony, aki legfőbb harmincnek látszik. Az arca úde, a termete leanyos (csak egy gyermeke volt), a haja szőke, stb. igen friss és egészséges.

Ebből az egy mondatból, mielőtt a tizennyolc oldalas levele végére jutottam volna, már tudtam, hogy ön szerelmes s a lovagja csak huszonöt éves, de legalább is harmincötnek látszik, mint hogy bajuszt és szakállt visel — nénde édes asszonyom?

Hát nagy a baj — írja. — Ez a rettenetes ifju kimondhatatlanul ostromolja önt, a kirtől tudja, hogy őt viszont szereti. Már most mit tegyen? Óa még soha nem szeretett. Akarata ellenére kényszerítették néhai férjéhez, a kit ön tisztelt és becsült, de aki lelkéhez, véréhez rokon nem volt. Most jött el az igazi. Érti, hogy ő az. És maga független, szabad (a leányát már férjhez adta) és szerelmes és szeretné végre ismerni az igazi gyönyörűséget és nyugtalan és beteg és öngyilkossági tervekkel foglalkozik. Jaj, nagy a sa-
var arrafelől

ditva áll, mert Ausztria a mi terményeinknek legjobb piaca. Ausztria ipara olyan fejlettségű, hogy Párisba is exportál. A kereskedés szerepét sem lehet figyelmen kívül hagyni. Szól a tegnapi felszólalásokról, amelyek szerint a drágaságot a kereskedelem okozza. Ellenkezőleg, a kereskedelem az árakat kiegyenlíti. Oda viszi az árut, ahol legjobban kell és onnan viszi, ahol legtöbb van. Nem tagadja, hogy ezen a téren is vannak visszaélések, de ezek kivételek. A tegnapi beszédek a Romániának adott kedvezményekről is szóltak. A földmiveltésügyi miniszter már kifejtette álláspontját, amelyhez hozzátesszi, hogy a husz behozatal jelentékeny vám alatt van. Szeretné, ha a husz ára leszállna, de nem hiszi, hogy épen ezért — ez bekövetkezzék. Nagyon csekély kedvezményt kapott tehát Románia. A szövetkezetekről Ránffy gróf azt mondta, hogy azok nem nyereszkeskednek. Az államvasuti tisztviselők fogyasztási szövetkezetét ismeri s arra az eredményre jut, hogy a főfogyasztási cikkek nem voltak sehogysem olcsóbbak. A kereskedők a rezsit az apró luxuscikkeken veszik meg. Nem akar ugyan a szövetkezetek ellen beszélni, de azért ki kell mutatnia, hogy a kereskedést nem zárhatják ki. A drágaságról nem akar bővebben foglalkozni, mert annak képviselőházi tárgyalásától eredményt nem vár. Ez a szerződés jobb, mint amilyent az önálló vámterület alapján lehetne csinálni. Kéri a javaslat elfogadását. (Éljenezés jobbról.)

Haller István: Az osztrák ipart kell elsősorban tőlünk kiszorítani és a magyar iparnak legelőször is a magyar fogyasztó piacot kell meghódítani. Semmi értelme sincs annak, hogy kiviteli piacokat keressünk. A közvetítő kereskedelem a termelővel szemben a spekulációt követi, minden alkalmat ölbasznál az árak leszorítására, viszont a fogyasztóval szemben mindig emeli. Ez az az illegális haszon, amelyről Sztéryni tegnap beszélt. Ez a spekuláció teszi tisztességtelenné a magyar kereskedelmet, amely egyáltalában nem követi az általános kereskedelmi szokásokat. A szerb határ elzárásakor az élő marhának ára tetemesen leszállt és a kimért husnak ára vagy 83% kal emelkedett. Epp ez az illegális haszon, amelyet tegnap érintett Sztéryni, de amelyet nem igazgatózott meg. Hasonlóképp mutatkozik a búzánál is ez a különbség, mert a buza ára akár mennyire leszállhat, a liszt árát nem szállítják le a kereskedők. Egyáltalában a kis fogyasztásnál, amely pedig a legfontosabb, az árak sohasem követik a nagyforgalmi árakat. Ez az élelmiszer uzsora és itt mutatkozik a szövetkezetek szükségessége, amelyek ármérséklő hatással vannak.

(Elfogadják a javaslatot.)

Ezután Mezőssy Béla szólal fel. Kijelenti, hogy csak addig támogatja a kormányt, míg a

mezőgazdasági politika terén az engedelmények dolgában nem lépi túl a határt, melyet Darányi betartott. Hosszasan fejtegeti a fogyasztási szövetkezetek tevékenységét. Az, hogy italmérési jogot is kapnak, nem áll ellentétben hivatásukkal. Világszerte az a tendencia, hogy az italmérés az egyesek kezéből a községeknek vagy a szövetkezeteknek jusson. Módosítást nyújt be Károlyi Mihály gróf indítványához. A törvényjavaslatot egyébiránt elfogadja.

Papp Géza előadó ezután röviden reflektál a vita során elhangzott észrevételekre. A javaslat elfogadását kéri.

A Ház a törvényjavaslatot ezután egyáltalánosságban, mint részleteiben is elfogadja, a Károlyi, illetőleg Mezőssy által tett módosításokkal.

Bujanovitch Géza, a gazdasági bizottság előadója, a gazdasági bizottság jelentését terjeszti elő, mely a képviselőház alelnökei részére tiszteletdíj megállapítását indítványozza. A Ház a javaslatot vita nélkül elfogadta és 12.000 korona tiszteletdíjat szavazott meg egyenként az alelnököknek.

A gyűlés két órákor ért véget.

Nagyváradai vélemény az aradi táblai mozgalomról.

A Nagyváradai Napló a következőket írja arról a mozgalomról, amely Aradon indult meg egy itélőtáblának Aradon való felállításáról:

Aradon furcsa ötlet jutott valakinek eszébe. Nem egyéb pedig, mint az, hogy követeljük a nagyváradai táblának Aradra való áthelyezését. Az ötlet ugylátszik megtetszett az aradiaknak a most útni akarják a vasat, addig, míg megmelegszik. Egyszer legtekintélyesebb aradi lap tegnap vezérlőjében emeli szót a nagyváradai tábla áthelyezése érdekében. A cikk Szilágyi Dezsőnek tulajdonítja, hogy a táblát nem Aradnak, hanem szülővárosának, Nagyváradnak juttatta. (Ami egyébként tévedés, mert a táblát legfőképpen Tisza Kálmán grófnak köszönhetjük.) Illusztrálja ezután, hogy mennyire előnyösebb Békésmegyének is, ha Aradon lesz az itélőtábla s főképpen a vértanúk városára tartja dehonesztálónak, hogy sajtóügyekben s felebezési perekben az átkozott rossz vasuti összeköttetés mellett Nagyváradra kell jönnie a jogkereső közönségnek. Mindenképpen olajtandónak tartja tehát, hogy vigyék át ezt a bírósági szervet Aradra.

Mi nem nagyon ijedünk meg az aradiak akciójától. Rosszhiszeműnek sem tartjuk. A lo-

kálpatriotizmusnak kissé meggondolatlan megnyilatkozása az. Nem is mondjuk, hogy Arad város fejlettsége, népessége, intelligenciája nem szolgált volna reá arra, hogy itélőtábla legyen a város területén. Csupán azt tartjuk furesának, minden további skrupulus nélkül, hogy éppen a nagyváradai táblát akarja Arad városa a bóna alá kaparítani. Azon csodálkozunk, hogy ahelyett, hogy külön táblai területet kérnének Arad számára Nagyváradtól függetlenül, el akarják venni azt a fontos igazságszolgáltató intézményt tőlünk. Mintha nekünk teher volna. Vagy kellemetlen volna, hogy itt kir. itélőtábla funkcionál. Isten látja a lelkünket, ami ambíciónk nem terjed addig, hogy más városok peres ügyeit is intézzük. Sőt: betegek lennénk, ha a táblát felszabadítanák az idegen vármegyékből ideözönlő akták súlyos nyomása alól.

Arad város követelését tehát nem rójuk fel ennek a szép és tekintélyes kulturvárosnak vétkül velünk szemben. Zokon se vesszük az aspirációt, hiszen tudjuk, hogy úgy sem lesz belőle semmi. Azért beszélünk főképpen róla, mert ez az akció nem szociális tünet, hanem általános jelenség országszerte. Arad város közönségének groteszk ötletében a magyar vidéki város kiéhezottságának jelenségeit fedezük föl. Négy esztendő alatt a magyar vidéki városokkal nem sokat törődtek. Csaknem semmit. Pedig négy év alatt sokat haladtak a városok. Igényeik növekedtek. A társadalmi alakulások megkövetelik a maguk intézményeit. Négy év rendkívüli sokat jelent manapság egy hatvan-hetvenezer lakosú város életében. A fejlődéssel azonban az intézmények fejlődése nem tartott lépést. Négy évig hallgass volt a nevünk. Az egyetem-maszlaggal bolondították a vidék kiemelkedőbb empóriumait s mialatt az agrár érdek édesanyja tevével táplálták a földbirtokot, a városoknak málékenyér sem jutott.

Csoda-e tehát, ha most, amikor liberalis szellemek lengedeznek, a vidéki városok egyszerre állanak elő éhesen, szomjasan, tömérdek vágyaik kielégítésének mohóságával. Most kezdik észlelni, hogy tulajdonképpen sok hasznos, nélkülözhetlen intézményt követel a városi lakosság életének komplikáltabb szervezkedése s nekik eddig ezekből az intézményekből alig jutott valami. Egyszerre tör elő az a tömönten kívánság, a melyről talán hiába is beszéltek volna. A kiéhezett ember érthető mohóságával kérnek ebből és abból; minden jóból, praktikusból, szükségesből, a melyet eddig nélkülöztek s a melyet egy csapásra bizony most sem igen lehet megadni.

Nem tudjuk másképpen megmagyarázni az aradiak mozgalmát. Ha a társadalmi inség mizeriái nem sarkalnák a város belső életének vezető tényezőit, bizonyára nem mennének olyan tulzásba, hogy a másik várostól vegyék

Kérdi, hogy már most mi legyen? Ön feddhetlen jellemű urindó, akinek erénye napként csillogott, (hogy az ön saját kifejezésével éljek), csak nem feledkezhetik meg mindarról, ami eddigi életében körülvette! Az emberek, a nyomorultak, mindent észrevesznek és akkor önt elítélik, megfosztják becsülésüktől — és mit szólna a leánya, a leánya férje, a nagy kiterjedt rokonság, a közeli barátok. Ah! Ah! És ön, kedves asszonyom, ennek a fontos problémának a megoldását reám bizza, az íróra, aki mint mondja, oly jól ismeri az asszonyi lélek ágbogát, szövevényét.

Első sorban kénytelen vagyok beismereni, hogy nem ismerem. Szégyenlem, de nem ismerem. Aztán pedig én az ön életkorának felet csak néhány esztendővel éltem túl. Csak azt akarom ezzel feltüntetni, hogy a tanácsadás egy kissé nehéz. A helyzet pedig egy kissé banális. Annyi regényt és drámát írtak már erről, hogy nem lehet róla mondani semmi újat.

Egyfelől a társadalom, szigorú törvényeivel, a makulátlan múlt és a tiszta lelkiismeret.

Másfelől egy huszonöt éves ifju rajongó, alázatos és követelő részben suggestív szerelmével Mit tegyen, jó ég, mit tegyen? Már annyit szenvedett eddig is. Éjszaka nem tud aludni. Bizisten még tönkre teszi magát a sok tépelődésben. Hát én mennyit tépelődöm, mióta a levele itt van! Fel-alá járok és töröm a fejem. Jó ég, ez a szerencsétlen nő mit tegyen!

Asszonyom, a dolog nagyon humoros.

De én értem önt. Ön nem tanácsot kér, hanem inkább engedelmet kér valamire, amit ugyan engedelem nélkül is meg fog tenni, de mégis jól-esik lelkének háborgását, erényének ellentálló harcát megmutatni valakinek — egy idegennek — természetesen álnév alatt. Hát jó. Én fel szoktam bontani a címekre érkező leveleket, el is olvasom, de hogy a levélírók sorsának intézését magamra vállalam, én, balga költő — nem, ezt nem tehetem. Ehhez való bölcseségem nincs. Inkább tanácslom, ha már a saját itéletére, elhatározására, ösztönére bízni nem meri magát, forduljon a fönt említett regényekhez és drámákhoz. Azokban már mindent készen talál, még pedig különféle változatban. A hősnő, aki így összeütközésbe kerül a hagyománnyal és erénnyel, néhol boldog, néhol boldogtalan. Keresse ki azt az asszonyt, aki boldog és irányítsa sorsát az övéhez. A társadalommal számot vetni nehéz. Valahogy keresse, fondorkodja ki azt a helyzetet, amely fölött átnéz, akkor aztán jó lesz minden. Hogy én mit tennék az ön helyén? Hogy tudjam azt most? Előbb negyvenévesnek kellene lennem, hogy arra feltehessek. De még ebben az esetben is! Az ember s ha sem tudja, mit enne ilyen vagy amolyan helyzetben. Ámbár ebben az egy dologban majdnem minden asszony egyformán cselekszik. Csaknem egyforma — okosan. És körülbelül ezen a ponton fordult meg minden. Eszerint tölem tanácsot ne várjon. Mert amit mondanék is, ön azt sem fogadná el. Hisz oly bizonyos, hogy már — határozott! Amint mond-

tam, inkább csak a beleegyezésem kell. Hát beleegyezem. Jó! Én, a forró szívű költő, kegyesen beleegyezem. Hogy van e hozzá joga? Van. Hogyne volna. Csaknem több, mintha husz évvel fiatalabb volna, mert ami ez után a szerelem után következik, az úgy is feloldozza magát minden képzelte és valódi vétek alól! Azt hiszem tudja mire gondolok? Ismeri a negyvenéves asszonyok sorsát! Negyvenöt évesek lesznek. A legjobb esetben ötven évesek. Járta-e kozmetikában? Van jó masszóra? Tud öltözködni? Ismeri a természetet és az eszi világitás titkos hatásait? Bizonyos az építőszerektől megkékül az arcból! Vigyázzon! Ejh — csunyasság, amit mondok. Ne hallgasson rám. Inkább várjon, legyen hős még e y kis ideig. Zárkózzék el a fiu elől. Ez az ur, brutális fiatalegységében mit törődik azzal, hogy maga miatt elevenen a poklokra szánja magát. Kérem, várjon. Még egy kicsit várjon. A leánya fél évvel ezelőtt ment férjhez. Várjon — mondjuk, még esztendeig. Addig talán egy kis unoka kerül a napvilágra. Ért engem? Addig horgoljon sok kis keskeny csipkét és hosszú, rózsaszínű atlasz szalagokra himezzen fehér virágokat. Egyet láttam. Nagyon szép. És a baba benne olyan volt, mint egy kis mézeskalács-bábu. Fogadjon szót. Higgye el, nagy örömet szerez majd annak idején egy szép, izléses pólyakötő! Annak az urnak pedig a levelemről ne szóljon. Nem akarom, hogy engem átkozzon valaki ... És most ég áldja önt, zaklatott szívű asszony! És csak várjon, várjon még egy kicsit.

el azt, a mi már évtizede az övé. Ha ez a kívánság teljesedésbe menne, mi holnap újra előállanánk — hogy csak példát említsünk — az üzletvezetőség követelésével, még pedig abban a formában, hogy azt Aradtól vegyék el s adják nekünk. Ugy-e furcsa és kissé kaján dolog volna? A vidéki városok — bizony mondjuk — bolondul tennének, ha a helyett, hogy mindenki a saját erkölcsi és anyagi erejében keresné fennmaradásának és megizmosodásának a forrását, a másik város sovány vagyonszámból akarna falatozni.

A nagyváradi lap társ tévesen ítéli meg a mozgalmat, mert Arad nem Nagyváradtól akarja elvenni a táblát, hanem egy új ítélőtáblát követel magának.

Fogva marad

a gyilkos ügyvéd.

— A bűnbánó hitves. —

Átvirati tudósítás.

Arad, július 29.

A szécsényi dráma hőse, Szőke Jenő dr., aki június 23-ika óta a balassagyarmati fogházban előzetes letartóztatásban van, kérvényt adott be a vádtanácshoz szabadlábra való helyezése iránt. A kérvényt — mint Balassagyarmatról táviratozzák — ma tárgyalta a balassagyarmati vádtanács és elutasította azt. Szőke a végzést a budapesti ítélőtáblához megtelebezte, amely legközelebb fog dönteni ebben az ügyben. A táblánál Szőket Kenedi Géza dr. ügyvéd képviseli.

Budapestről jelentik: Szőke Jenőné ma Budapestre érkezett. Két gyermekével és egy cseléd kíséretében jött a kocsiján egyenesen nővéréhez hajtatott. A sógora fogorvos a körúton, ott kapott vendégszerető hajlékot. Szőkének külsején meglátszódnak az átélt szenvedések nyomai. A megbánás glóriáját és önvádak tövises martirkoszoruját viselő anya és feleség bizonyos fájdalmas melankóliának rabja. Az önemésztésben megtörtött asszony irtózik a nyilvánosságtól, különösen a sajtótól, mely szerint gyakran elvétette az általa mondottakban a hangsúlyt. Néhány pillanatot szentelhetett csak a nála járt hírlapíróknak, kiknek kérdés-kérdésre a következőket mondotta:

— Azért jöttem a fővárosba kedves nővéremekhez, hogy itt várjam meg a vizsgálati fogságból szabadulni szegény uramat. Besztercebányáról utaztam fel, édesanyáméktól. Ott nem találkozhattunk volna az emberek kíváncsisága miatt, mely amugy is ternemre volt. Feljöttem, hogy amennyire lehetséges, elfeledtessem magamat az ottani emberekkel. Megbűnhődtem s megvezekeltem mindenért. Arra kérem az istent, adjon nekem erőt és módot arra, hogy jóvátehessem a hibát. És ha az igazságszolgáltatás végzett az én szegény urammal, akkor el. El innen, oda, ahol senkisésem ismer bennünket. Csak gyermekeimért akarok élni. Jenőmtől több levelet kaptam fogságából és azt veszem ki sorraiból, hogy szeret. És az a gondolat ad erőt elviselni a multak tudatát, hogy mint hitves és szerető édesanya sikerülni fog elnyernem őszinte bocsánatát...

Aztán Szőkének kérte a sajtót, hagyják meg neki nyugodalmát, ne szakítsák fel újból nehezen hegyedő lelki sebeit.

MULATSÁGOK.

(=) A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyuletagjai Gurahoncon július hó 31-én (vasárnap) este 8 órakor a tagosport megalakulásának megünneplésére zenés estélyt rendez a Schwarz-féle vendéglőben. Beléptidj 60 fi lér személyenként.

Fölemelik a képviselők fizetését?

— Uj bonyodalmak Horvátországban. — A politika eseményei —

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Arad, július 29

Szinte hihetetlenül hangzó hír járta be ma a politikai köröket. Azt beszéltek, hogy komoly mozgalom indult meg a képviselői fizetések fölemelése céljából.

— A mandátum olyan sokba kerül — mondták a mozgalom vezetői, — hogy a mostani fizetés nevétségesen csekély összeg a választásokon elköltött összeghez mérten. Ha évente tizenkétezer koronát kapunk is, még akkor is csak hatvanezer korona jut öt évre. Egy választás pedig manapság legalább százezer koronába kerül. Így hát csak épen a pénzünket kapjuk vissza s amellet ingyen dolgoztunk a hazának.

Nem tudni, hogy sokan követik-e az akció vezetőinek ezt a furcsa okoskodását. Az azonban tény, hogy a mozgalom megindításáról sok szó esett ma.

Minisztortanács.

Budapesti tudósítók jelentik: Ma délután öt órakor a miniszterelnöki palotában minisztortanács volt Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök vezetésével, amelyen a kabinet minden tagja résztvett. A minisztortanács elején a tanácskozásba bevonták Tomasics horvát bánt is. Az ülés további részén folyó ügyeket intézték el. A minisztortanács este 9 órakor végződött.

A függetlenségi pártok egyesülése.

A Justh-párt egyik előkelősége, aki ugyan most nem tagja a képviselőháznak, de pártja politikai magatartását figyelemmel kíséri, ekként nyilatkozott:

— Csak igen kicsike frakció az, amely Apponyi csábítására az egyesülés felé törekszik. A pártnak egy-két olyan tagja, akiket elkápráztat Apponyinak csengő szözeata s akik egy rapon túl semmire nem emlékeznek, vagy olyan, akinek reakciós törekvéseit időnkint párthatározattal kell fékezni. A függetlenségi pártnak Apponyi volt a veszedelme. Ő volt annak a hációnak pótyja, amelyben Kossuth Ferenc fennakadt s ő volt az, aki Andrassyékkal együtt dolgozott minden nemzeti vágyódás tönkretételén. De minek magyarazzuk. Apponyi a mi tekintetünkben jelenti a reakciót, a feudális mánások kedvencét. A pártnak kétharmada s a kimaradtak valamennyien az egyesülésről hallani sem akarnak. Nem pedig azért, mert tudják, hogy a hatalomból kiesőppentek szövögetik az egyesülésnek szálait Andrassy gróf receptje szerint s a pártot bele akarják hajszolni obstrukcióba a katonai követelések ellen — katonai vívmányokért, holott a párt rendületlenül áll gazdasági és az általános választói jog követelése mellett.

A képviselők fizetésemelése.

Budapestről jelentik: Politikai körökben arról beszélnek, hogy az ősszel indítványt fognak benyújtani a délutáni ülésekre vonatkozólag és ezzel kapcsolatosan a képviselői fizetések fölemelésére, mert a mostani fizetés kevés. Hír szerint a képviselői fizetéseknek 12 000 koronára való fölemeléséről van szó.

A titokzatos államtitkárjelölt.

A kultuszminisztérium államtitkarságát szeptemberben töltik be. Még pedig azért szeptemberben, mert az, aki erre az állásra ki van szemelve, csak legközelebb lesz tagja a képviselőháznak. Régi szokáshez híven az államtitkár protestáns vallású lesz. Olyan férfi, aki az irodalom terén vezérkedik és tagja a Túlós Akadémiának. Azokra, kik a többség államtitkár-jelöltjének nagy munkabírását, politikai élelátását ismerik — s ilyenek nagyon sokan vannak — nem lesz meglepetés, hogy a Khuen-kormány egy, máig nem aktív politikust szolít a kultuszminisztérium államtitkarságába

A Házelnök utja.

Budapestről jelentik: Berzeviczy Albert, a képviselőház elnöke ma este két hónapi tartózkodásra berzevici birtokára utazott.

Uj tárgyalás a bánnal.

Zágrábból jelentik: A horvát szerb koalíció hosszas és izgalmas tanácskozás után valamennyi szavazattal, egy ellenében, elhatározta, hogy új alapon fog tárgyalni a bánnal. A határozatot ma szövegezték meg véglegesen és levélben adták a bán tudtára.

Budapesti tudósítók jelentik: A horvát-szerb koalíció elnöksége ma a következő levelet intézte Tomasics horvát bánhoz:

Nagyméltóságú Uram! Hivatkozással múlt hó 5-én keltezett és Tuskán György elnök urhoz intézett levelére, a horvát-szerb koalíció bátorodik a következő választ adni: Minthogy Ő felségének legfelsőbb döntésével, amelylyel Nagyméltóságod lemondását nem fogadta el, a Nagyméltóságod és a horvát-szerb koalíció között 1910. január 25-én megkötött paktum megszűnt és Nagyméltóságod tárgyalást akar folytatni új megállapodás iránt, a horvát szerb koalíció kijelenti, hogy a Nagyméltóságod kormányával szemben minden tekintetben szabad kezet tart fenn magának, de egyszersmind hajlandó Nagyméltóságoddal tárgyalásokba bocsátkozni, hogy az új megállapodás alapjait és annak biztosítékait megtalálhassuk. Tuskán György, a horvát-szerb koalíció elnöke.

Tomasics horvát bán különben ma Budapestre érkezett. A bán budapesti utazása a horvát válsággal nincs szorosabb összefüggésben, ezuttal más tárgyalni valói voltak a miniszterelnökkel. Egy fővárosi újságíró ma beszélgetést folytatott a bánnal a horvát szerb koalíció levelére vonatkozólag. A bán kijelentette, hogy a levélről csak az esti lapok révén értesült, hivatalosan még nem kapta meg. De ha tényleg kap ilyen levelet, ez szakadást jelent közte és a horvát-szerb koalíció között és ő politikáját a klub azon tagjaival fogja folytatni, akik vele tartanak.

VIDÉK.

Parcellázás. A hereeg Ypsilanti örökösök tulajdonát tevő 8000 holdnyi csanádmegyei kevermes uradalmat pár évvel ezelőtt parcellázták kiscgazdák között. Az ingatlanból javarészt kevermesiek vásároltak, azonban a szótén csanádmegyei Dombegyháza községnek is jutott 1278 kat. hold, az aradvármegyei Forrai Nagyatónak 1278, Nagykamarásnak 500. Hogy ezeknek a községnek is jutott a kiváló jó minőségű földekből, az Kevermes községnek köszönhető, amely önként juttatott a szomszédos községnek a birtokfeldarabolás áldásából. De az érdekelt községek nem nagyon honorálták a méltányos elbánást, hanem a nekik jutott birtokrész révén megkísérelték Kevermes község területi épségét megosonkítani. Először Dombegyháza tett kísérletet. Kérelmét azonban, mint méltánytalant és igazságtalant, Csanád vármegye alispánja elutasította. Most

ujabban Forrai Nagyiratos próbalkozik meg hasonló céllal a dolog azért kelthet több érdeklődést, mivel két különböző vármegyéhez tartozó község területi viszonyainak megváltoztatásáról lévén szó, a döntés joga az elcsatolás kérdésében a helygminisztert, esetleg a törvényhozást illeti meg.

Ékszeresfalók kalandozásai Aradon.

— Meghíusított visszaélés. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 29

Lapunk mai számában részletesen beszámoltunk arról a nagyarányú szélhámoságról, amelyet Goldberger Herman kecskeméi kereskedő és emberei értéktelen gyémánt és briliáns kövekkel elkövettek. A hibás köveket ügyesen keretbe foglalták és így akarják a zálogházakat és a közönséget megtéveszteni. Megemlékeztünk arról is, a nyomok arra mutatnak, hogy Aradon is történtek kísérletek értéktelen ékszerek elhelyezésére. Ezt az értesülésünket megerősíti a két aradi zálogház becsüségnyilatkozata. A hibás gyémántokkal manipulálók számtalanszor felkeresték Aradot is, de egyetlen egy eset kivételével a megtévesztés nem sikerült.

(Az aradi Goldbergerek)

Assael József ékszerész, az Aradi Ipar- és Népbank zálogosztályának becsüése részletesen kifejtette munkatársunk előtt az értéktelen briliánsokkal folytatott üzletkedéseket.

— Ezek a manipulációk — mondotta Assael — nem újkeletűek. Négy öt évre nyulnak vissza és szoros összefüggésben vannak a gyémánt árának az utóbbi időben bekövetkezett rendkívüli emelkedésével. A gyémánt ára az utolsó tíz évben rohamosan felment. Ekkor jöttek rá arra a gondolatra, hogy ékszerképen felhasználják a hibás, szénnel vagy más anyaggal kevert köveket is, amelyek addig csak a gyémántok csiszolására szolgáltak. A hibás gyémántok ilyen felhasználási módja Angliából indul ki. „Boart”-nak nevezik ezt a gyémántfajt, mely valódi ugyan, de huszadrész annyit sem ér, mint a hibátlan gyémánt. Mig az utóbbinak ára karátónként öt-hatszáz korona, addig a „boart” karátja husz koronát sem ér. A külföldön természetesen nem a csalást szándékoztak elkövetni, hanem az intenció az volt, hogy a középosztály, mely a hibátlan gyémántot nem tudja megfizetni, mérsékelt áron mégis valódi ékkövekhez juthasson. Engem már három évvel ezelőtt figyelmeztettek Angliából, hogy vigyázzak, mert a „boart” a kontinensen is forgalomba hozatott és ne adjak érte egy fillért se, mert teljesen értéktelenek a kövek. Erre a figyelmeztetésre azonban nem volt szükségem. A legkisebb szakértelemmel bíró ékszerész is az első pillanatra felismeri ezeket a köveket és meg tudja különböztetni a hibátlan gyémánttól. A szén, amely nagy mértékben meg van a „boart”-ban, sárgás-feketés színűvé teszi és mondom, nincs az a zálogházi becsü, ha csak parányi szakértelme van, aki ne látná, miről van szó. A zálogházak tehát hiába kiabálnak és hiába lármázzák tele az országot csalással. Csalásról itt szó sincs. Vagyis abban az értelemben szó nem lehet, mintha ezek az ügynökök a „boart”-tal a zálogházakat akarnák becsapni. Ellenben igenis látok a közönség megtévesztésére irányuló rosszhiszeműséget más részről. Az egyes zálogházak részéről. Értve alatta a magánzálogházak nagy részét, amelyek áruraktárt is tartanak. Az én véleményem szerint és ezt mi ékszerészek valamennyien igen jól tudjuk, valóságos őrsejézés forog

fenn a magánzálogházak tulajdonosai és a „boart”-ot elhelyező ügynökök között, amelynek célja a közönség naivságának felhasználása és annak megkárosítása. A dolog igen egyszerű. A magánzálogház polom áron megveszi a „boart”-ot, amelynek értéktelenségét igen jól ismeri. A zálogcédulát azonban úgy állítja ki, mintha teljesen hibátlan briliánsról volna szó. Ennek megfelelően a tárgyról kiállított értékösszeg is meglehetősen magas. Már most a zálogházak nagy garral hirdetik: „Árverésekről visszamaradt valódi briliánsok, jutányos áron eladóak.” Az igaz, a briliánsok valódiak, csak hogy értékük nincs. A közönség naiv és atból indul ki, hogy ami a zálogházban van, az mind valódi és jó. Elmegy tehát és két háromszáz koronáért megvesz egy briliáns gyűrűt, vagy egy gyémánt mellűt és még örül, hogy milyen olcsón jutott hozzá. Az illető ékszer pedig nem ér harminc négyven koronánál többet, mert még az arany foglalat is hártavékony és csak arra szolgál, hogy csillogjon és megtéveszse az embert. Persze zálogintézetek ezt meg nem teszik, de az apróbb magánzálogházaknál igen gyakori az eset, amelynek elsősorban a közönség, másodsorban pedig mi ékszerészek isszuk meg a levét. Ami éppen a Goldberger esetet illeti, hát az nem magában álló. Budapesten körülbelül 250—300 ember foglalkozik állandóan a boart-manipulációkkal. Az ügynökök és strohmanok száma pedig ezekre rug. Természetesen nálunk is próbálkoztak számtalanszor, de még természetesebb, hogy mindannyiszor kiutasítottuk őket. Néha egy kis raffiperiával valódi értéktárgyak közé csempészve igyekeztek dolgukat elhelyezni, de mindannyiszor rajtaveszték. Az utóbbi időben már felhagytak a kísérletezéssel. Azt azonban ismétlem, hogy zálogházak becsapásáról nem lehet szó. Amelyik záloghoz vesz, az maga is ludas a dologban. Nem mondom, elvétele elfordulhat, de hát itt nem is egyes esetről van szó, hanem rendszeres manipulációról.

Az Aradi Hitelbank zálogosztályának vezetője így nyilatkozik a dologról:

— Goldbergereket igen jól ismerjük. Ő maga mintegy két hónap előtt járt intézetünkben és egész csomó ékszert akart elhelyezni, amelyekről megállapítottuk, hogy teljesen értéktelen dolgok. Egyetlenegy eset kivételével — amikor elnézés folytán egy gyűrűt vettünk el — nem sikerült intézetünkben elhelyeznie ékszereket. Amellett meglehetősen ügyetlenül manipuláltak Goldbergerék. Bejöttek és mindjárt 800—1000 koronákat kértek. Két peremulva már lementek kétszáz koronára. Ez természetesen gyanút keltett és jobban megvizsgáltuk a tárgyakat. Meg is mondtuk neki, hogy értéktelen silányságok a dolgai és egyenesen a zálogházak megtévesztésére irányul ez az eljárás. Ő azonban azt állította, hogy a briliánsok mind hibátlanok.

— Mért nem értesítették a rendőrséget a becsapási kísérletről? — kérdezte munkatársunk.

— Kérem, becsapásról szó sincsen. Hiszen valódi do'gokat hoztak be, úgy a kövek, mint a keret is valódi, csak hogy értéktelen. Hiszen mindenkinek joga van a zálogháztól annyit kérni, amennyit akar, a zálogház éberségétől függ, hogy rá ne szedjék. Goldberger és emberei leginkább olyanokat szemeltek ki, akikről azt hitték, hogy járatlanok az ékszerek mebecsülésében. Ugy látszik, sok helyütt sikerült is ez nekik. Irásokkal is bizonyította, hogy ő sok vidéki zálogházzal összeköttetésben van.

Megjegyzem, hogy a köveket mindig az

illető kö színének megfelelő keretbe helyezték, mert nemcsak gyémántokkal manipuláltak. A smaragd köveket például ezüst keretbe foglalták. Tudomásom szerint nemcsak zálogházaknál, hanem ékszerészeknél is tettek kísérleteket.

(Két külföldi dáma gyémántját.)

Ugyanilyen csalásról értesít bennünket szombathelyi tudósítónk.

Szombathely városa két év előtt saját kezelésében zálogházat nyitott. És alighogy a kis boltot megnyitották, két idegen gráci kisasszony jelent meg a zálogházban és gyönyörű briliáns ékszerek elzalogosításával próbáltak szerencsét.

Az ékszereket a zálogház felbecsülte és adott érte négyezer koronát. Az üzlet megkötése után a briliántos hölgyeket a rendőrségnek a figyelmébe ajánlották és a rendőrség le is tartóztatta mind a két dámat, akikben nagystilű szélhámosokat sejtettek.

Egy éjszakát rendőri őrizet alatt töltöttek a hölgyek, de másnapra tisztázták magukat, a rendőrség meggyőződött róla, hogy becsületes uton-módon jutottak a briliánsokhoz és az üzlet mögött nem rejtett semmi sötétség. A hölgyek azóta már másfelé kereskednek hasonló briliánsokkal, mert kiderült, hogy ez a rendszeres foglalkozásuk. Az egyik asszony férje ugyanis Amsterdamban a gyémántszőlőben dolgozik, ahol a hibás vagy másodrendű gyémántokat a befentesek potom áron megkapják, a briliánsokat arany keretekbe foglalják és mint kifogástalan ékszereket bocsátják forgalomba, természetesen szinte mérsékelt árakon.

A remek ékszereket a hölgyek Szombathelyen nem tudták eladni, de értesülvén arról, hogy a szombathelyi zálogház még kezdő intézet, ahol még a vezetők nincsenek tisztában minden praktikával, megpróbálkoztak vele a szombathelyi zálogházban. Az üzlet sikerült is, egy ottani ékszerész szakértőként megvizsgálta az ékszereket és úgy találta, hogy az ékszerek feltétlenül megérnek annyit, amennyit érte a hölgyek kérnek, sőt állítólag olyan kijelentést is tett, hogy amennyiben a városi zálogházban az ékszerek visszamaradnának, hajlandó azokat maga is a zálogházi áron átvenni.

Az ékszerek azóta ott hevernek a városi zálogházban. Már ismételtén árverés alá kerültek, azonban nem akadt rájuk alkalmas vevő, aminek az a magyarázata, hogy akinek elsőrendű briliánsokra van pénze, az nem megy a zálogházba másodrendű briliánsokat vásárolni, aki meg úgy találja, hogy megéri a pénzt a zálogházi briliáns, annak legtöbbször nincs pénze briliánsokra. A legutóbbi zálogházi árverésen egyik tekintélyes szombathelyi ügyvéd a briliánsok legszebb darabjait már kiválogatta és megvásárolta, 2800 korona értékben elzalogosított briliáns-ékszer azonban még mindig megmaradt a városi zálogházban és most már remény sincs arra, hogy a zálogház azon tulajadhatna.

A zálogházi szabályzat értelmében ugyanis a zálogházi pénztáros kauciójából levonják a zálogházban visszamaradt értékek árát és így a briliáns ékszerekért is a zálogházi pénztárost vonták felelősségre. A városi tanács ki is mondta a felelősséget Sákovits ellen, aki azonban éppenséggel nem vágyakozott az amsterdami briliánsok után és a tanács végzése ellen a képviselőtestülethez felebbezett, azzal mentvén magát, hogy ő nem mulasztotta el a kelő kereskedői gondosságot, amennyiben a zálogintézet igazgatóját értesítette a nagyobb arányú üzletről és az ő felhívása alapján vizsgáltatta

meg az ékszereket egy ékszerészszel, kinek megnyugtató véleménye alapján a pénzt kiadta.

Az érdekes ügy a város jogügyi bizottsága elé került. A jogügyi bizottságnak az volt az egyhangú véleménye, hogy a károsodás miatt a zálogbázi pénztáros felelős, de vizsgálatot indít annak megállapítása céljából, hogy ki által történt a szakértő meghívása és a tanuk kihallgatása után fog a város képviselőtestülete dönteni afelett, hogy kire maradnak a siralmas amsterdami briliánsok.

Elmarad a nagygyakorlat.

— A király döntése. —

Távirati tudósítás.

Arad, július 29

Az „Aradi Közlöny“ a bécsi *Extrablatt* nyomán már napokkal ezelőtt megírta, hogy az idei hadgyakorlatok valószínűleg elmaradnak. Értésülésünk, mely katonai körökben méltán kellett feltűnést, ma megerősítést nyert. Ő Felsője a vezérkari főnök előterjesztése után elrendelte, hogy az idei nagygyakorlatok ne tartassanak meg. Ennek az elhatározásnak az oka a Felsőmagyarországon járványszerűleg fellépett takonykór.

A hadgyakorlatok elhalasztásáról tudósításunk itt következik:

Ischlből jelentik: *Hötendorfi* Konrád, a vezérkar főnöke ma délelőtt jelent meg a királynál, hogy referáljon neki a hadügyminiszteriumban tegnap előt tartott tárgyalások eredményéről. A vezérkari főnök előterjesztései alapján Ő Felsője elrendelte, hogy a hadgyakorlatok az idén ne tartassanak meg. A kihallgatás után a vezérkari főnök nyomban táviratozott *Ferenc Ferdinánd* trónörökösnek, tudatva vele az uralkodó döntését.

A *Neue Freie Presse* ischli levelezője beszélgetést folytatott a vezérkari főnökkel, a ki az újságíró felhatalmazta annak közlésére, hogy a: idej nagygyakorlatok elmaradásának egyetlen oka a takonykór fellépése, mely előre nem látott mértékben terjedt el.

A félhivatalos „Magyar Távirati Iroda“ ma ezt közli:

Hötendorfi Konrád gyalogsági tábornok, vezérkari főnököt Ő Felsője ma kihallgatáson fogadta. Ő Felsője a vezérkari főnök előterjesztésére legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a királygyakorlatok ebben az esztendőben teljesen elmaradjanak. A nagy hadgyakorlatok elmaradásának oka a gyakorlatok területén járványszerűleg fellépett lóvész. A vezérkar főnöke erről *Ferenc Ferdinánd* trónörökösöt és a hadügyminisztert értesítette.

Bécsből jelentik: A „*Fremdenblatt*“ értesülése szerint a tizedik hadtest területén a takonykór fenyegető módon lépett fel. *Kummer* Henrik lovassági tábornok, a tizedik hadtest parancsnoka tegnap Bécsben járt és azok a jelentések, melyeket illetékes helyeken tett, úgy látszik, messzebb menő elhatározásokra adtak okot, sem mint eddig lehetett volna mondani. A tizedik hadtest legtöbb gyalogsági csapatánál, az osztrák landwehr csapatokkal együtt jelenleg valamennyi ló vesztegzár alatt van, úgy, hogy valamennyi lovasított tiszt kénytelen a gyakorlatokat gyalog megtenni. Nagyobb gyakorlatok, amelyeknek az aratási szabadságok lezárása után, e hó végén kellene megkezdődniök, nagyon meg vannak nehezítve a vesztegzár következtében és ezeknek a csapatoknak a bevonása kisebb gyakorlatokba a legnagyobb nehézségekbe ütközik. E csapatok gépfegyverosztályainak lovai is vesztegzár alatt vannak. A lap értesülése szerint a fenyegetett vidék a

tizedik hadtest területén túl is terjed, mert a komáromi ötödik nehez taracküteg-osztálynál szintén fordultak elő takonykór-esetek.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat Theodor és társa, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső felléptével.
Vasárnap: Délután A páholy, vígjáték. Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső felléptével. Este: Zsairos ügy, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső felléptével.

Az aradi színészet állandósítása.

— Beszélgetés az országos színészeti felügyelővel. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 29

Festetich Andor gróf országos színészeti felügyelő ma Aradon tartózkodott. Ebből az alkalomból munkatársunk felkereste őt, s beszélgetést folytatott vele. A beszélgetés tulajdonképeni anyaga a vidéki színészet és speciálisan az aradi színészet állandósítása volt. *Festetich* gróf, aki ezzel a kérdéssel már hosszú idő óta foglalkozik, erre vonatkozólag a következőket mondta:

— A vidéki színészet állandósítása régi kedvenc tervem. Sokat dolgoztam tervezeteken, amelyek alapján lehetséges volna az eszme keresztülvitele. Ezt az igazán nagyfontosságú kérdést épen Aradon szeretném elsősorban megvalósítani. Az aradi színészet állandósítását én olyanformán tartom keresztülvihetőnek, hogy a város elsősorban is engedje el a nyári színházért fizetendő bérösszeget, amely 6000 koronát tesz ki évente. Ebben az esetben aztán az állam is hozzájárulna az állandó színészet segélyezéséhez, mégpedig tetemes szubvencióval. Magától értetődő dolog az, hogy *Szendreynek* kötelessége lenne akkor minden megszakítás nélkül játszani Aradon. Az országos színészegyesületnek is főtörekvése az, hogy egyes nagyobb állomást állandó színészettel láttassanak el. Ezzel ugyanis több nyári állomás szabadulna fel, s akkor a kisebb színtársulatoknak is alkalmuk lenne néhány jobb nyári állomáson játszani. Hogy éppen Aradnál maradjunk, abban az esetben, ha Aradon a színészet állandósíthatnák, épen a legjobb nyári állomás, *Hódmezővásárhely* szabadulna föl.

A mi értesülésünk szerint *Szendrey* különben is azt tervezi, hogy a jövő évtől fogva a társulattal az egész nyarat Aradon tölti, az egyhónapi szünet kivételével.

* *Theodor* és társa. Holnap kerül színre az idei nyári szezon nagyszerű bohózatújdonsága, a *Theodor* és társa. A főszerepeket *Vendrey Ferenc* és *Tapolczai Dezső*, a színház kedvelt vendégművészei játsszák.

* *Vasárnapi előadások.* Vasárnap délután félhelyárak mellett a *Páholy* című pompás bohózat kerül színre *Vendrey Ferenc* és *Tapolczai Dezső*vel a főszerepekben. Este a *Zsairos* ügy van műsoron a két vendéggel a főszerepekben.

* *Julia Colonne.* Az olasz história rendkívül gazdag, különösen a pápák uralma idejéből sőt tét háttérü tragédiákban. Szerelmi drámák mögött ott látjuk a politikai eselszövényt is és mikor a *Colonnák* ellenségeskedtek az *Orsini* niakkal, akkor is szerepe volt egy *biborosnak* a család ellenségeskedés szításában. Az *Uránia* színház egy nagyszerű képet mutat be a *Colonnák* és *Orsiniak* viszálykodásából. *Orsini*, aki szerelmes a szépséges *Colonna Juliába*, miután másként nem tudja elnyerni *Juliát*, elraboltatja és foglyul ejti. *Julia* bátyja, *Colonna herceg* egész haderővel támadja meg az *Orsiniak* táborát és véres esata után, melyben *Orsini gróf* is elesik, kiszabadítja *Juliát*. Nagyszerű látvány ez az érdekes mozgófénykép, mellyel egyidejűleg kerül színre utoljára a *Mikszáth Kálmán* temetését bemutató mozgófénykép is. 241

Titkok Junga százados körül

Távirati tudósítás.

Arad, július 29

Junga százados kiszabadulásának ügye napról napra bonyolódottabbá válik. A szabadonbocsátásról a legellentétebb hírek kerültek forgalomba. Egyik verzió megeáfolta a másikat, ennek a cáfolatnak a szavahihetőségét kétségbevonta egy harmadik híradás és így tovább. A legkülönbébb föltevéseknek egész sorozata született meg ebben a bonyolódott ügyben s nagyon kétséges, hogy vajjon melyik verzió jár legközelebb a valósághoz. Tulajdonképen még most sincs eldöntve az, hogy Jungát elítélték e, vagy sem. Az eddigi jelentések nagyobb része azt közli, hogy Junga ügyében még nem volt ítélet s ő más körülményeknek köszönheti kiszabadulását. Ma viszont egy állítólag beavatott katonatiszt egészen új, igen érdekes kulisszatitkait mondja el Junga kiszabadulásának.

Egy fővárosi estilap munkatársa beszélgetést folytatott egy, a Junga-ügybe beavatott katonatiszttel, aki a következőképen nyilatkozott:

— Arról van szó, hogy az elsőfoku katonai bíróság ítéletét a honvédkerületi főparancsnokság nem hagyta jóvá és a budapesti honvédkerületi bíróságot delegálta. Az első szakértők véleményét nem fogadta el a bíróság, s úgy intézkedett, hogy Junga elmebeli állapota újból figyeltessék meg. Ez a kétszeri, hosszantartó megfigyelés volt az oka annak, hogy a vizsgálat oly hosszú ideig tartott. Szükségessé vált továbbá annak a tisztázása, vajjon a pokolgép alkalmas eszköz volt-e egy emberélet kioltására vagy sem, mert ha nem, úgy Jungát csak súlyos testisértés büntette terheli. Szakértők véleménye szerint a pokolgép abszolút alkalmatlan volt az ölésre. A hadbírószék megszüntető végzést hozott Junga ügyében, ezt azonban a honvédkerületi főparancsnokság még nem hagyta jóvá, s úgy intézkedett, hogy az első kerületi hadbírószék hozzon ítéletet Junga százados bűnjegyében.

Eddig a nyilatkozat, amely egészen új nyomokon jár. Ezzel szemben azonban még mindig erősen terjesztik azt a hírt, hogy Junga kiszabadulását nagyrésztben feleségének köszönheti. Bécsi tudósítónk ugyanis azt jelenti, hogy Junga Sebóné májusban fönnjárt Bécsben és egyenesen *Hofrichter* védőjéhez, *Pressburger* ügyvédhez ment és tőle kért tanácsot. A századosnénak *Pressburger* adta az első utasításokat, hogy miképen járjon el az ura kiszabadítása érdekében. *Pressburger* áttanulmányozta ekkor az egész ügyet és négy héttel ezelőtt megnyugtatta az asszonyt, hogy Junga szabadulása egészen bizonyosra vehető. *Pressburger* volt az első, aki megállapította először azt, hogy a bomba nem volt oly veszélyes, hogy kárt tehetett volna *Mátyássy* századosban. Másodsor rendkívüli enyhítő körülmény az, hogy Junga szerelemföltésből, tehát érthető emberi indulatból kifolyólag követte el tettét. Harmadszor pedig — mondta *Pressburger* Jungánénak — *Mátyássy* nem kívánja a százados megbüntetését, tehát ez a körülmény is elősegítheti a kiszabadítását. A századosnét nagyon megnyugtatta *Pressburger* felvilágosítása és ettől kezdve csak azt leste, hogy mikor nyitják ki a merénylő férj cellájának ajtaját.

Jungák tegnap este elutaztak a fővárosból Olaszországba, *Isolára*, ahol Junga gyermekei *Halassyék*kal nyaralnak.

Tisztviselő-telep Aradon

— Társasházak építése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 29.

Aradon eredményesnek látszó mozgalom indult meg most tisztviselő-telep és társasházak építésére. Ez ügyben ma délután értekezlet is volt a városházán.

Társasház alatt azokat a házakat értjük, amelyeket egy bizonyos számú, egymással szövetkezeti viszonyba lépett tisztviselők úgy építtettek meg, hogy a telekvételért egy alapfizetés címén eszközölt befizetés által törlesztik, míg a ház építési költségeit olcsó kölcsön útján szerzik be, amelynek visszafizetését előre ki számított és megállapított évi járulékokban teljesítik. Az így felépített házakban az egyes tisztviselő családok részére kiképzett legmodernebb berendezésű s a legszebb kiállítású lakások az illetőknek örökös korlátlan tulajdonát képezik, olyannyira, hogy azt tetszés szerint akár el is adhatják, akár bérbe is adhatják, míg az évenként fizetendő és a kölcsön vett építési tőke törlesztése, továbbá a ház fenntartása címén teljesítendő fizetésekre szükségelt összegek évi járulékok alakjában fedeztetnek. Ezek az évi járulékok, amelyek tehát a lakbért helyettesítik, mentesek lévén a házigazdák által rendszerint beszámított és követelt nyereségtől, tetemesen alacsonyabbak, mint a hasonló nagyságu helyiségekben berendezett lakások bére.

A társasházban való lakás bére tehát fel nem emelhető s az fel nem mondható. Zavar-talanul rendezkedhetik be a tulajdonosa, mert amit az ő lakásába beruház, azt önmagának teszi, annak a költsége tehát soha kárba nem veszhet.

Ha egy társasházba lépünk be és fizetjük az évi járulékokat, addig, amíg az építési kölcsön ki lesz fizetve — és ez tarthat 25-30-40-45-50 évig, akkor többé nem lesz mit fizetnünk, a lakás minden további fizetés nélkül a lakóé.

Ma délután a városházán népes értekezlet volt ez ügyben. Megállapították hogy az első társasház a Verbőczy utcában három emelettel, 8 háromszobás, teljesen modern lakással épül, melyeket azonban egymástól teljesen elkülönítenek.

Az épülő palota az egészségügyi és modern lakásigények kielégítésére szolgáló minden eszközzel, mint lift, porszívó, villany és gázvilágítás, vízvezeték, közös mosó, vasaló és szárító helyiséggel stb. fel lesz szerelve. Minden lakáshoz elkülönített kis kert is jár. A lakás három lakószobában s konyhán kívül előszobával, fürdő- és eselédyszobával, éléskamrával s zárt folyosóval bír. Ezek a helyiségek is a modern technika minden igénybe vehető vívmányával szereltetnek fel.

A lakások évi bére, illetve törlesztési részlete:

III. emeleten 900 korona,

II. emeleten 1000 korona,

I. emeleten 1100 korona,

a magas földszinten 1050 korona.

Ehhez járul az egyszersmindenkorra teljesítendő alapfizetés összege, mely az évi törlesztési részlet négyszerese.

Az évi törlesztésben foglaltatik az épület terhelő összes közköltség és tatarozási költség.

Az építési költség egy 50 éves első helyes és egy 12 éves másodhelyes kölcsönrel fedeztetik. Az alapfizetéshez szükséges összeg is megfizethető egy 9 éves kölcsönrel. Egy kevesebb fényűzéssel és a. n. másodrendű anyag-

ból épített, de hasonló férőhelyiségekkel bíró épület évi törlesztési részletei 25-30%-kal kisebbek.

A Verbőczy-utcai társasház felépítése már biztosítva van, mert a kellő számú jelentkező meg van. Az építés szeptember hóban okvetlen megkezdődik. Ha jelentkezők lesznek, több ily házat is építenek Aradon.

További jelentkezéseket a társaság felkérésére ifj. Schweigert Péter, a tisztviselő egy-let titkára fogad el, ki felvilágosításokkal is készséggel szolgál. Társasházakon kívül tisztviselő telep létesítésére is kész a társaság, mi-helyt kellő számú jelentkező lesz. Ez irányban szintén munkálkodik a tisztviselők köre vezetősege.

VÁROS ÉS MEGYE.

Megkezdődik az adófizetés. Most, hogy az indennaitás megszavazásával az ex lex, a törvényen kívüli állapot megszűnt, ismét közeledik az adóvégrebajtások ideje. Hogy az 1910. évi adókievetések illetve behajtások miképpen fognak végbemenni, kérdést intéztünk Figus Albert városi alszámvéveőhöz, aki a következőket mondta:

— Tulajdonképpen csak most kezdődnek majd az adókievetések. Az iverk már kész-vannak, azokat most hamarosan közszemlére tesszük s ekkor történnek meg majd a felszámítások. Az adókat azonban csak a pénzügy-miniszter rendelete után kezdetjük behajtani. Valószínű, hogy ez a rendelet, mely a közel jövőben fog napvilágot látni, ezuttal is adkedvezményt az adózóknak, t. i. azt, hogy egy bizonyos ideig kamatmentesen fizethetik a hátralékos adókat. Annyit már most így hozzávetőlegesen is meg lehet állapítani, hogy az ezidei adóhátralékok lényegesen kisebb összeget tesznek ki, mint a legutóbbi, 1906-iki ex-lex idején.

Az aradi cukorgyár ügye. Az Aradon létesítendő cukorgyár kezdeményezői, mint ismeretes, a felállítandó cukorgyár céljára egyedül a város tulajdonát képező Zsigmondháza község határában fekvő 60 holdnyi területet találták alkalmasnak. A cukorgyár felállítása ügyben tárgyaló bizottság azonban úgy foglalt állást, hogy a cukorgyárnak a kért kedvezmények megadása csak akkor lehetséges, ha a kérdéses terület a városhoz csatolatik. A bizottság fel is kérte a tanácsot, hogy a területnek a városhoz való csatolása lehetősége felől érdeklődjék. A tanács mai ülésén úgy határozott, hogy egy bizottságot küld ki és felkéri Zsigmondháza előljáróságát, hogy legközelebb összehívandó ülésére a bizottság tagjait hívja meg. Ha a területnek Aradhoz való csatolása a község részéről nem ütközik akadályba, úgy a tanács a vármegye törvényhatóságához fog átirni.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Feljelentett fegyenc. Mintegy két héttel ezelőtt Hanke Károly fegyenc az ügyészség marosparti munkatelepéről megszökött, de rá három napra Zsigmondháza község határában az üldöző detektívek elfogták. A szökevény fegyenc ellen most több feljelentés érkezett a rendőrségre. Hanke ugyanis a Borlodán és Dobró féle telepen egy asszonyt és több férfit leszurással fenyegetett, ha rubákat nem adnak neki. A megfenyegetett emberek most Hanket feljelentették a rendőrségen, amely az ügyet az ügyészséghez tette át.

Szélhámosság az ártalmatlan szerelemmel.

— A rózsaszínű kis füzet. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 29.

Rózsaszínű kis könyvecskék jártak kéziről-kézre a múlt hetekben Kolozsvárott. Különösen asszonykezek forgatták annak lapjait. A könyv ugyanis egyenesen az asszonyok megváltójának nevezte magát s csábító színekkel ecsetelte azt a megmérhetetlen előnyt, amely az irás követéséből az asszonyokra háramlik. „Szabad lesz ezentúl szeretni; szabad lesz fáktelenül, féltelen nélkül” — írta egy angol professzor, a könyv szerzője, mert vége az anyaságnak, a szűgyennek. Persze a csábító ígéretnak nagyon sok asszony felült s nyakra-főre rendelte a megváltást hozó szert.

Mondani sem kell, hogy ez a szerencsés találmány, a Professor Wilmoore szere, csak a tanár urnak hozott szerencsét, mert nem volt egyéb ügyesen kieszt szélhámosságnál.

Az eset a következőképpen történt:

Az orvostanár az utóbbi napokban egy négyszög alakú, csinos kiállítású rózsaszín füzetet küldött kolozsvári asszonyoknak, amely azt tárgyalja, hogy miképpen lehet az anyaság elkerülésének veszélyeit elhárítani. A kis füzet felső jobb sarkában a következő sokatmondó jelige áll: „Az igazságnak akarunk szolgálni.” A könyvecske egyik oldalán pedig a következő mondat: „A tudás függetlenit”; a könyvecske címe pedig a következőképpen hangzik:

**Az anyaság
elkerülésének veszélyei.**

A füzet szerzőjéül Prof. Fried Wilmoore van megnevezve, a pontos lakcíme pedig így hangzik: 60. Heimarket - 60. room I., London S. 10.

A könyvecske az első tizenhat oldalon az anyaság elkerülésének primitív eszközeit tárgyalja, majd a tizenhatodik oldalon rátér az ő általa feltalált eszköznek részletes magyarázatára. Prof. Fried Wilmoore az ő sajátos eszközét egyenesen szerencsének nevezi.

A tizenhetedik oldalon következnek azután kiváló orvosoknak, szülésznőknek és magános hölgyeknek nyilatkozatai, amelyek mind azt bizonyítják, hogy a professzor eszköze valóban teljesen modern, hatása pedig meglepő. A professzor különben mindjárt az első lapon bejelenti, hogy a „szerencse eszköz” kitűnőség tekintetében minden más eszközzel szemben kiállja a versenyt s női klinikák is kiváló eredménnyel használják a világ minden részében.

Végül pedig Prof. Fried Wilmoore az általa feltalált eszköz áráról is megemlékezik meglehetősen apró betűkkel. Az eszköz három minőségben is kapható, úgy mint nikkelen, ezüstben és „gazdag” ezüstben. A nikkelen-eszköz ára 10 korona, az ezüsté 20 korona, a „gazdag” ezüsté pedig 25 korona. — A professzor emellett még megjegyzi, hogy a kérdezősködőknek csak úgy ad levéllileg választ, ha a kérdezősködők huszonöt filléres bélyeget csatolnak levelükhöz.

Kolozsvárott sok asszony ugrott be a rózsaszínű ígéretnék. Hűségesen elküldötték a huszonöt filléres bélyegeket s várták a felvilágosítást, a választ. A professzor urnak azonban, úgy látszik, jobb dolga is akadt, mert az ismertetés egyre később.

Az asszonyok végül a szélhámós londoni orvostanár ellen a rendőrségen tettek feljelentést, a mely nyomozást indított.

HIREK.

A marostordai főispán becsületügye.

— Fővárosi tudósítónk telefonjelentése. —

Arad, július 29.

Emlékeztet, hogy *Urmánczy György* képviselő a parlamentben sértő tartalmu beszédet mondott *Erősd* Sándor marostordamegyei főispánról. Azt állította, hogy *Erősd* a darabontkorszak előtt szerződést kötött a megye tisztviselői karával, amely szerint a *Fejérváry-kormány* alatt senki nem vállal hivata-t. Ezt ő is aláírta és megtartását becsületszavával erősítette. Ennek ellenére ő főispáni állást vállalt a *Fejérváry-kormánytól*, tehát megszegte becsületszavát, — mondta *Urmánczy*. Ezért *Erősd* *Urmánczytól* lovagias elégtételt kért; aztán becsületbírásgot küldtek ki, amely kimondotta, hogy *Urmánczy* nem köteles a sértésért elégtételt adni.

Ezt a becsületbírási döntést sokan úgy magyarázták, hogy most már *Erősd* diffamált ember. Ezért *Erősd* megbizottai, *Hajdu Marcell dr.* és *Heinrich Aladár* szükségesnek tartották ma levelet intézni megbízójukhoz, amelyben beszámolnak eljárásuk eredményéről.

A levél szerint a becsületbírási döntése nem diffamáló *Erősd*re s ő ezek után is adhat és vehet elégtételt másoktól. Ugyanis szerintük a becsületbírási olyan dologban is ítélték, amelyre nézve megse kérdezték. Egyébként is *Urmánczy* megbizottai maguk is kijelentették, hogy az ügy mindkét fél részéről a lovagiasság szabályai szerint befejeződött és erről annak idején jegyzőkönyvet vettek föl.

*Erősd*nek *Désy Zoltánnal* való lovagias ügyében — mondja a levél — azért nem mehettek bele a becsületbírási kiküldésébe, mert *Désy* sértette meg *Erősd*yt s így neki kötelessége lett volna elégtételt adni amaz elv alapján, hogy aki sért, az elégtételt adni tartozik, ha csak a sértett fél egyéni integritása ellen nincs kifogás. Ezt pedig *Désy* segédei se kifogásolták. — Így aztán — mondják *Erősd* segédei — senkinek sincs joga azt mondani, hogy *Erősd* képtelen a lovagias elégtételadásra.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 30-án az időjárás: meleg, zivatarok.

— *József főherceg* a szolnokdobokai vihar áldozatainak. Budapestről jelentik: *József főherceg* *Bethlen Balázshoz*, Szolnokdobokavármegye főispánjához a következő táviratot intézte:

Mély sajnálattal értesülök a lapokból az ottani rettenetes vihar pusztításairól. Osztozom a sujtott lakosság bánatában és három ezer koronát küldök, méltóztassék azt a károsult lakosság segélyezésére fordítani. *József főherceg*.

— A temesvári térparancsnok nyugalomban. *Zwitkovics György* alezredes, a temesvári helyőrség térparancsnoka — aki már hosszabb idő óta szabadságon van — végleg nyugalomba vonul. A király ebből az alkalomból az érdemes térparancsnoknak az ezredesi rangot adományozta.

— A hamburgi sakkverseny. A hamburgi nemzetközi saktorna mai tizedik fordulóján *Niemzovits* győzött *Jates* ellen, *Forgács Duras* ellen, *Schlechter Schönlein* ellen. Az *Alechin-Teichmann*, *Marschall-Leonhardt*, *Salve-Dus Chotimirszky* mérkőzések remivel végződtek, míg a *Tartakower-Spilmann*, *Tarrasch-John* mérkőzés befejezetlen maradt. A verseny pontozása ma megváltozott, mert *Jakob* visszaéptése folytán az ellene nyert pontok nem számítanak. A verseny állása most a következő: *Schlechter* 7 (hátra van még 7 mérkőzés), *Niemzovits* 7 (6), *Dus Chotimirszky* 6 (6), *Duras*, *Marschall*, *Spielmann* 5½ (7), *Alechin* 4½ (8), *Forgács*, *Leonhardt*, *Teichmann* 4½ (7), *Salve* 4 (8), *Tartakower* 3½ (9), *Speyer* 3½ (7), *Tarrasch* 3 (8), *Schönlein*, *John* 2½ (8), *Jates* 1½ (7).

— *Ehrlich* gyógyszeres Makón. Makóról jelentik: *Dosa Lajos dr.*, a makói Erzsébet-kórház orvosa levélben arra kérte *Ehrlichet*, küldjön néhány adagot a vérbajt gyógyító ocsdaszeréből. A világhírű tudós ma meghűltde a kért adagokat és levélben arra kéri *Dosa dr.*, hogy az elért eredményről azonnal értesítse őt. A levélben egyébként pontosan leírja a kezelés módját is.

— Elfogták a hitvesgyilkos orvost. Londonból jelentik: A *Scotland Yard*, a detektiv-központ tegnap táviratot kapott *Dew* rendőrfelügyelőtől, a ki a *Laurentia-gőzösn* üldözi *Crippen* drt. A távirati jelentés szerint a *Laurentia* már be is érte a *Montrosét*, amelyen a detektívek várják. Londonban nagy feltűnést keltett az a hír, hogy a gyilkos orvost elfogták. Megbízható helyről azonban olyan jelentések juttak Londonba, hogy az orvost egyedül fogták el, kedvese pedig eltűnt.

— *Károlyi Gyula* gróf arcképe. Amikor *Károlyi Gyula* gróf, Aradmegye s Aradváros volt főispánja a beállott kormányválság folytán leköszönt díszes méltóságáról, a város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy a város fejlődése körül eléggé nem méltányolható tevékenységének haláljául többek között megfesteti az arcképet. A tanács a kép elkészítésével *Balla Frigyes* jónévű aradi festőművészt bízta meg. Balla a képet elkészítette s ma a városházára szállíttatta. A képen a volt főispán díszmagyarban derékig van megfestve s az *Balla Frigyes* egyik legsikerültebb alkotása. Először má-át örökíti meg *Károlyi Gyula* gróf jellegzetes arcának. Érdekes, hogy a volt főispán jobbszeméről a képen sem hiányzik a monokli. A képet a közeli napokban helyezik el a közgyűlési teremben.

— Honvédhuszarak usztatóbravurja a Dunán. Bajáról jelentik: *Lázár Frigyes* vezérőrnagy, honvéd lovassági felügyelő, egy két év óta mindenfelé szorgalmazza a lovasságnak vízi gyakorlatait, melyek nem csupán érdekességüknél fogva, hanem nagy gyakorlati hasznuk miatt is figyelemre méltóak. Az eddig elért drávai, zagyvai és tiszai eredményeket messze fölülmúlta az a lovas bravur, melyet *Lázár* tábornok jelentésében, *Jankovich Miklós* őrnagy, osztályparancsnoknak, az országoshírű urlovasnak személyes intézkedései szerint, a 4. honvédhuszár-ezrednek *Baján* állomásozó osztálya a hó 26-án vitt végbe: felszereléssel együtt ott usztatták át a Dunát, ahol legerősebb a víznek sodra, úgy, hogy körülbelül 1500 méter volt az utnak hosszúsága, annyira ragadta el az ár a lovakat. Az érdekes gyakorlatnak, melyet mindkét partról igen sok ember nézett végig, az volt a feltevése, hogy a tulsdunai parton, körülbelül 15 kilométernyire, a táborozó ellenség lerombolta a baja bátaszéki hidat s az innenső partról csak uszva lehet a hírszolgálatot teljesíteni.

— Bojkottált mészárosok. *Klosterneuburgban* a közönség a mészárszékeket bojkottálta és a husszükséglet fedezéséről az akció vezetősége úgy gondoskodik, hogy a fogyasztási szövetkezetekben és az ideiglenesen berendezett helyiségekben mérnek húst. A rendőrség tegnap, mint *Klosterneuburgból* jelentik, a kerületi állatorvossal együtt váratsnul vizsgálatot tartott. A bojkottált mészárosok ugyanis jelentést tettek a rendőrségen, hogy a fogyasztási szövetkezetekben és az ideiglenes helyiségekben a húst egészségtelenül kezelik. A rendőrség azonban mindent a legnagyobb rendben talált. A fogyasztási szövetkezetekben és az ideiglenes kimérésekben is a húst teljesen higiénikusan kezelik és bizony a hús nem ér rá elromlani, mert a közönség reggel alig egy óra alatt szétkapkodja. A *Klosterneuburgiak* mintá'ára a jövőhéten valószínűleg a *Korneuburgiak* is kimondják a husbojkottot.

— Gyermekhulla a csatornában. Borzaimas felfedezést tett ma reggel *Dávid János*, a *Petőfi-utca* 4. számú ház házmestere. Korán reggel, szokása szerint, a csatornát tisztogatta, amikor egy újrülött csecsemő holttestére bukkant. A csecsemő minden ruha nélkül feküdt a csatornában. A házmester azonnal jelentést tett az esetről a rendőrségen, ahonnan az inspekción tiszt kiment a helyszínére. A gyermekhullát beszállították a hullaházba és egyben a nyomozás azonnal megindult. Még pedig olyan eredményesen, hogy a lelkelen anyát még a délelőtt folyamán le is tartóztatták. A rendőrség még a délelőtt folyamán megidézte a *Petőfi-utca* 4. számú ház valamennyi cselédjét és *Prohászka László dr.* rendőrorvos valamennyit megvizsgálta. A vizsgálat eredményével járt, mert az orvos mindjárt a második leánynál, *Gerber Annánál* konstátálta, hogy nemrég eshetett tul a szülésen. A leányt természetesen azonnal vallatóra fogták. Elinte tagadott, de később annyi bizonyíték merült fel bűnösségére, hogy végre is felhagyott a tagadással és vallott. *Gerber Anna* elmondta, hogy ma hajnalban a ház félreeső helyén birtelen szülési fájdalmak lepték meg. Miután szégyelte a dolgot, nem kiáltott segítségért, hanem minden segítség nélkül megszülte a gyermekét. Az újrülött csecsemő ha'ott volt s azért ijedségben a csatornába dobta. A rendőrség most abban az irányban folytatja a nyomozást, hogy a leány vallomása mennyiben felel meg a valóságnak.

— Szélhámos fényképész. Körülbelül két hónappal ezelőtt egy fiatalember állított be *Barbini Sándor* 33. gyalogezredbeli ezredeshez. Fényképet kért tőle, hogy egy aradi fényképész kirakta számára a képet megnagyítja. A fiatalember a képen kívül még tíz koronát is kicsalt az ezredestől, aztán nyomtalanul eltűnt. *Barbini* akkor, attól tartva, hogy a fiatalember fényképével visszaéléseket fog elkövetni, jelentést tett a rendőrségen. A megindult nyomozás most megállapította, hogy a fiatalember *Grosser Jakab* budapesti illetőségű facér fényképészességét. *Grosser* ellen az eljárás megindult.

— Két nő öngyilkossága. Münchenből jelentik: Az *Ammersee* melletti *Unterstromsdorfba* Hamburgból két nő érkezett, akik éjjelre egy szállodában béreltek lakást. Másnap reggel a hölgyek eltávoztak és egy levelet hagytak hátra, amelyben azt írták, hogy együtt mennek a halálba. És csakugyan még aznap a tó partján két idegen nő öszekötött holttestét találták meg. Kiléükét még nem tudják.

— Eltűnt szerkesztés című híreinkre vonatkozólag megbízható helyről azt közlik velünk, hogy a *Kaiser Lipót* kávé s társaságában volt egyének egyike *L. Béla* nyugalmazott ngyei hivatalnok, jelenleg díjnok. A rendőrség különben ma *Ujaradon* nyomozott az ügyben.

— Hadnagyból szobapincér. A debreceni 39 ik gyalogezred egyik legsnájdigabb tisztje volt néhány évvel ezelőtt P. István. Mint önkéntes került a katonasághoz, ahol felebbvalói megszerették, őt hadnagy lett. A fess, fiatal hadnagyot nemcsak a bajtársak, de a debreceni intelligencia is kedvelte. Bejáratos is volt sok előkelő családban, ahol a mamák valóságban versenyeztek érte. Míadegyik a saját leánya részére szeretne volna, de neki nem járt a házasságon az esze. Egyszer aztán másképp kezdett gondolkodni a hadnagy ur. Elhatározta, hogy megnősül. Egy aradmegyei uri leányt kért meg, aki a boldogító igennel kapcsolatban azt is elrebegette szerelmesének, hogy nincs kauciója. A hadnagy tudta, hogy ez mit jelent. Másnap lemondott rangjáról s rövid időre rá az oltárhoz vezette a menyasszonyát. De ugyilátszik, az ő boldogsága csak az esküvőig tartott. Az asszony már a házasság első napjaiban megcsalta, aminek rövid két heti együttlé: után válópör lett az eredménye. Elváltak egymástól és P. István családostan, állás és feleség nélkül maradt az élet forgatagában. Itt kezdődik a szerencsétlen ember kálváriáj. Kenyérre volt szüksége. Érettségi bizonyítvánnyal a zsebében, hiába keresett állást, nem kapt. Mit volt tennie, elment Nagyszalontára és beállott szobapincérnek. Nehezen törődött bele az új életbe, de később megszokta. Hosszabbideig tartózkodott Nagyszalontán s onnan a napokban Csabára költözött.

— Lázadás csecsemők miatt. Budapestről írják: Egy esztendője körülbelül, hogy az állami gyermekmenhely Jász-Dózsa községbe küldte egy agilis és ügyes telepfelügyelőnőjét, Morvay Emma kisasszonyt. A fiatal hölgy a menhelynek ezen a telepén rendezetlen viszonyokat talált. — A gondozásba adott csecsemőket és gyermekeket a parasztasszonyok elhanyagolták. Csak nemrégiben emlékeztünk meg mi is a szegény szerecsen gyerekről, akit az anyja fekélytől borítottan talált meg a „nevelő” asszonynál az ágy alatt. Ilyenfajta élet folyt Jász Dózsan is, amit az új felügyelőnő nem akart semmi módon megtűrni. A csecsemőket, mihelyt látta, hogy satnyulni kezdenek, kiméltlenül elvette az egyik parasztasszonytól és átadta a másiknak a gondozásába. Ez anyagiakban súlyosan érintette az ilyenfajta jövedelemhez szokott parasztasszonyokat, akik persze gyűlölködve gondoltak Morvay Emmára. A gyűlöletük tegnap éjjel lázadásban tört ki. Egy Kovács Terus nevű csecsemő volt Gónczi Sándorné vasuti ör feleségénél közel öt hónap óta elhelyezve. A felügyelőnő azonban észrevette, hogy az asszony elég sürrün a szomszéd falvakba jár és napokig nem jön haza. A gondozására bízott csecsemőt pedig az otthon maradt gyerekeire bízta. Minthogy a kis csikének anyatejet kellett szopnia, Morvay kisasszony a kis Terust elvitte és egy Maczó Istvánné nevű asszonyhoz adta. Erre Gónczi Sándorné, amikor hazajött, fölláziotta a mellőzött parasztasszonyokat, akik betokkal és főzőkanalakkal fölfegyverkezve álltak lesbe a telepfelügyelőnő lakása alatt. A lázadó parasztasszonyok mellé szegődött a falu rossza, Papp Péter parasztagazda is, aki vasvillával és bicskával a kezében várta a kisasszonyt. Morvay Emma még idejekorán értesült az ellene készülő merényletről és az éjjeli bakter lakására menekült. Ide is eljöttek a lázadó asszonyok, de itt már egy második táborra akadtak, amely védelmére kelt a megszorult kisasszonynak. Összeütközésre került a dolog, amelynek során több sebesülés volt. A hajnali vonattal Morvay kisasszony Budapestre ment, hogy az intézőségnek az esetet bejelentse.

— Három öngyilkosság. Temesvárról jelentik: Jungberth Mihályné, magánhivatalnok neje, belvárosi Szerb utca máodik szám alatti lakásán öngyilkossági szándékkal marólugot ivott. Tettét észrevették s a mentőket hívták, akik az asszonyt az első segélyben részesítették. Tettének oka ismeretlen. — Ez az öngyilkosság is Temesvárott történt. Novák Sándor az erzsébetvárosi Tiroli-utca 86. szám alatti lakott családjával. A szegényes viszonyok között élő család boldogságát legutóbb megzavarta a sorscsapás; az asszony beteg lett és hónapokon át őrizte az ágyát. Férje mindent megtett, a mit viszonyai megengedtek, de hiába. A legfontosabb ápolás dacára az asszony állapota mind rosszabbra fordult. Ezért elhatározta, hogy elemészti magát, s nem nézi tovább szegény felesége kínos vergődését. Tegnap este felesége betegágya mellett állott, amikor gyors mozdulattal kirántotta zsebéből pisztolyát és felesége szemeláttára föbelőtte magát. A ge'yó jól talált, a szerencsétlen ember holtan terült el a földön. A nagybeteg asszony eszméletét veszítette a rámtett látásra. — Debreceni tudósítók jelentik: Hriczak János berettyóújfalui végrehajtó tegnap Debrecenbe érkezett. Egy rokonának levelet írt, hogy öngyilkos lesz, mert ideálja, akit Maresának nevez, nem viszonzozza érzelmét. Rokona a levelet a rendőrségre küldte. Erre egy rendőrtisztviselő felkereste a városban Hriczakot, hogy megakadályozza az öngyilkosságban. Este 11 órakor találta meg s magával hívta a rendőrségre, hogy itt majd az inspekciós tisztviselő lebeszélje az öngyilkosságról. Hriczak felment a rendőrségre, de amint az inspekciós szobájába elé ért, hirtelen revolvért vett elő a zsebéből és agyonölte magát. A fiatal ember zsebében leveleket találtak, amiből megállapították, hogy tényleg reménytelen szerelme miatt követte el végzetes tettet.

— Lakók tüntetése. Budapestről jelentik: Nagy zerebonát rendeztek tegnap este a Szondy-utca 35. számú emeleti bérpalota lakói. Tegnap este 9 órakor gyűlést tartottak és bojkott alá helyezték a házat. A bojkott azért történt, mert szombaton délután a háztulajdonos 5 lakót kilakoltatott. Az eljárás karhatalommal történt és a rendőrség megjelenése annyira felizgatta a lakókat, hogy a házat bojkott alá helyezték és morgalmat indítottak. Tegnap este mondták ki a határozatot, amely után a lakók az udvaron és utcán foglaltak állást. Cintányérral, dobbal, sippal macskazenét rendeztek, s kövekkel dobálták az ablakokra és a háztulajdonosnak lakására. A házmaster telefonon értesítette a lakók tüntetéséről a főkapitányságot, ahonnan 4 lovasrendőr és több gyalogos ment ki a tüntetés színhelyére, hogy rendet csináljon. A rendőrök megjelenése csillapítólag hatott a lakókra, akik tíz óra tájban lakásukba vonultak vissza azzal, hogy a tüntetést folytatni fogják.

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes csavanyvíz.

Kapható ártáryárkereskedésekben és gyógyszertárakban.

SCHULTES ÁGOST

TARKASÁGOK.

★

(Praktikus kérő.) Kávéházi társaságokban sokat beszélnek most arról a hajótörést szenvedett ifjúról, aki kitűnő partit akart csinálni, de ez az utolsó pillanatban — mint mondani szokták — visszament. A fiatal ember, akinek vidám-szelhámos hajlandóságairól sokan tudnak, elhatározta egy gyöngé pillanatban, hogy megnősül. Állása nem volt, mert könnyelmű természete miatt mindenhonnét kitessekelték. De mégis jól öltözködött, mert a szabóját ügyesen tudta kormányozni és így a tájékozatlanok vagyonos ifjunak nézték.

Amint említettük, föltette magában, hogy megnősül. Egy erdélyi gazdag családdal megismerkedett és annak nem szép, de sánta és kissé öreg leánytagját eljegyezte. Természetesen előbb a papával százötvenezer korona hozományban állapodott meg. Az esküvőt azonban még se tartották meg. A fiatalember ugyanis elhitette a jövődöbeli apósával is, hogy neki pompás állása van. Az apósjelölt még az esküvő előtt tudomást szerzett arról, hogy jövődöbeli vejének egyáltalán nincs állása.

A napokban kérdőre vonta:

— Maga azt mondta, hogy vagyonos fiu és most hallom, hogy egy krajcárja sinos. Hát miért mondta ezt?

— Azért — felelte a fiu kedélyesen, — mert hiszen a kisasszony százötvenezer koronás hozományból mindaketten nagyon szépen megélhetünk.

★

(A masször.) Hatalmas termetű férfi volt ma az aradi gőzfürdőben. Mintán jól megfürdött, bement a masszírozó kamarába és kijelentette a masszörnek:

— Az orvos tanácsolta, hogy idejőjnek és addig masszírozassam magamat, amíg az izzadság nem csurog.

A masször hozzálátott a nagy munkához. Tíz perc múlva megállott.

— Tovább, tovább, — nógatta a hatalmas erejű vendég.

A szegény masször erre tovább dögönyözőtt. Negyedóra múlva megállt és nagyot fújt.

— Tovább, tovább, — szól rá a vendég.

— Nem szabad tovább, — feleli a bölcse masször.

— Miért nem?

— Mert az orvos azt tanácsolta önnek, hogy addig masszírozassa magát, amíg az izzadság nem folyik. Nahát én rólan már vagy tíz perc kegyetlenül folyik az izzadság.

TANÜGY.

(-) Földmives iskola Aradon. Varjassy Árpád tanfelügyelő, mint már egy alkalommal megirtuk, indítványt nyújtott be a városhoz egy földmives iskola felállítására vonatkozólag. Az indítvánnyal a tanács mai ülésén foglalkozott és elhatározta, hogy az ügy részletes kidolgozására egy bizottságot kér fel. A bizottság tagjai lesznek: Varjassy Lajos polgármester, Lócs Rezső, Kovács Vince, Varjassy Árpád, Vásárhelyi József, Ipolyi Kellér Iván, Nesnera Aladár és Kulényi János.

AZ ARADI KOZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Védekezés a peronoszpóra ellen. A szőlősgazdák részéről több ízben hangzott el panasz, hogy nem tudnak kellőképpen védekezni a peronoszpóra ellen, mivel a rézkénpor szállítása rendkívül drága. A szőlők nagy veszedelme, a peronoszpóra, pusztulással fenyegeti mindenütt a szőlőket s a szőlészeti és borászati felügyelőségek kedvezőtlen jelentései alapján a földmivelési kormány kivitte, hogy a kereskedelmi kormány szállítási engedélyt ad a rézgálic-keverék szállítására. A földmivelési miniszter valamennyi szőlészeti és borászati felügyelőséget rendeletileg értesített erről. A szőlősgazdákat közelről érdeklő rendelet így hangzik: A m. kir. kereskedelmi miniszter az országoszerző uralkodó peronoszpóra veszedelemre való tekintettel, méltányolva a folyó évi előrehaladott időnyben a peronoszpóra elleni védekezés céljaira szolgáló szerek minél előbb és gyorsabbani szállításához fűződő közgazdasági érdekeket, közbenjárásomra kivételesen és visszavonásig, de legkésőbb folyó év augusztus végéig megengedte, hogy a magyar királyi államvasutak, a Pécs-barsi vasut, valamint azon helyi érdekű vasutak vonslain, melyeknek díjszabására a rendelkezési jog a m. kir. államvasutaknak át van engedve, utóbb nevezett vasut helyi áradíjszabásában felvett XXII. kivételes díjszabásba tartozó azon rézgálic keverék küldeményekre (és jelesül a rézkénporra is), melyek kizárólag a peronoszpóra viticola (penészgomba) pusztítására szolgálnak, a gyorsárúként való feladás esetén a II. osztály díjtételei alkalmaztassanak és pedig azon különleges feltételek kikötése mellett, melyek az előbb említett XXII. kivételes díjszabás szerint a teherárúként szállítandó ily küldeményekre nézve megállapítottak. Azonkívül nevezett miniszter ur a többi önálló igazgatással bíró közforgalmu hazai vasut igazgatóságának figyelmét is felhívta arra, hogy a szóban forgó védekező szernek gyorsárúként való szállítása elé akadályokat ne gördítsenek s általánosságban a peronoszpóra ellen való védekezésre szolgáló szerek gyors és folytatólagos szállítására a legnagyobb gondot fordítsák. Midőn ezt felügyelő urnak minél szélesebb körben való azonnali közhírrététel végett tudomására hozom, egyben utasítom felügyelő urat, figyelmeztesse az érdekelteket, hogy kívánatos volna, ha a feladók félreértések elkerülése végett a vasuti fuvarlevelekben rézkénpor helyett a vasuti díjszabásban elfogadott „rézgálickeverék“ elnevezést használnák. Végül figyelmeztesse a szőlősgazdákat, hogy ez a kivétel s kedvezmény jövőre nézve precedensül nem szolgálhat, mivel a megfelelő rézkénpor készleteknek kellő időben való megrendelése mellett még teherárúként való szállítás esetén is az érdekeltek idejekorán birtokába juthatnak. Budapest, a miniszter megbízásából: Lekky s. k. miniszteri osztálytanácsos.

Aradi gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 29

Az időjárás megfelelő, a cséplés teljes erővel folyik.

Mint előrelátható volt, a legújabb hivatalos jelentés mintegy 2 millió métermázsával kevesebbnek tünteti fel az idei termést, mint legutóbb volt és pedig 5484 millió mm. szemben 5297 millió mm.

A gabonaüzlet irányzata csendes. Elkelt a mai piacon:

900 mm. uj buza	8 20—8 90
100 mm. uj rozs	6 20—6 30
100 mm. uj árpa	5 30—5 50
100 mm. ó-tengeri	5 40—5 50

Az árak ötven kilogrammonként, koronákban értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, július 29

Amerika 1-el elesőbb. Kínálat, vételkevév korlátozt, 10 ezer mm. változatlan.

— az azak 50 kilonként számlítva:

	Déli áriát	3 óral áriát
Rusza 1910. októberre	9 50—9 51	9 43—9 44
Buza 1911. ápriliára	9 80—9 81	9 72—9 73
Rosa 1910. októberre	7 12—7 13	7 18—7 19
Zab 1910. októberre	7 20—7 21	7 18—7 19
Tengeri 1910. aug.-ra	5 58—5 59	5 53—5 54
Tengeri 1911. májusra	5 67—5 68	5 65—5 66

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Július 29. —

Magyar aranyjárdék 4%	113 92
Magyar koronajárdék 4%	92 05
Magyar koronajárdék 3 1/2%	82 75
Magy. földteherm. kötvény 4%	92 60
Hórvát-szlavon földteherm. kötvény	93 50
Magyar nyerebménysorsógy kölcsön	224 25
Pécszab. és szegedi sorsógy kölcsön	157.—
Oszták járdék papírban	93 50
Oszták járdék ezüstben	97 50
Oszták járdék aranyban	116.—
Oszták koronajárdék 4%	64 50
1860. évi oszták államsorsógy	171.—
Oszták-magyar bankreszvény	18 42
Magyar hitelbank-reszvény	853 50
Oszták hitelintézeti részvény	672 50
Oszták-mag. államvasutl részvény	741.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	19 06
Német birodalmi márka	117 36
London vista	240.—
Paris vista	96 20
30 márkás arany	23 49

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Július 29

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	8 40—8 50
76	8 60—8 65
77	8 65—9 70
78	8 70—8 75

Buza (Temesvári keresk. ára):

75 kilogrammos uj	8 30—8 35
Rosa uj	6 10—6 15
Árpa uj	5 10—5 20
Zab uj	6 30—6 35
Tengeri régi	5 50—5 55

Budapest kőbányal sörteskereskedelem.

— Július 29. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig rjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 142—144 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 146—148 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 146—150 fillérig.

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NYÁRI SZINHÁZ.

Szombat, 1910. július hó 30-án:

Vendrey Ferenc és Tapolcsai Dezső vendég-felleptével:

Theodor és társa.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Nackey és Armont. Fordította Salgó Ernő.

SZEMÉLYEK:

Chenerol	Vendrey F.	Tr che	Szendrey M.
La P nouse	Boda Ferenc	Pigasse	Polgár S.
Fourette	Várnay Jenő.	Bigornót	Keszler Ede.
Theodor	Delly Lajos.	Adrienne	Novák Pén.
Clodomir	Leővey Leó.	Loulou	H. Harmath J
Malvoisier	Tapolezay D.	Juliette	Zalay Marzit.

Kezdete 8 órakor.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. július 30-án, szombat:

1. Az apa hang a. Dráma. — 2. Kocahalász. Bohózat. — 3. Falusi Vénus. Dráma. — 4. Skócián keresztül. Látványosság. — 5. A zsába. Bohózat. — 6. Mikszáth Kálmán temetése. Természet után. — 7. Furcsa állás. Bohózat. — 8. Julia Colonne. Történelmi dráma.

Előadások délután 1/2 7 órától kezdve.

Helyárak: I-és hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTÉR

Dr. Halász miskolci szakorvos

SANITOL

száj- és fogápoló szerel

Minden eddig létezőnél tökélesebb és megbízhatóbb szerek, melyek a legújabb megállapított tudományos és klinikai vizsgálatok alapján egyedül sikeres és helyesnek talált alapelvek szerint készülnek. Használati utasítás szerint eljárva, a fogakat megvédik a romlástól. Végtelen kellemes szájíz. Ideálisan tiszta száj és fogak. 2724

Megfizethetetlen előnyük,

hogy rendszeres használatuk mellett megvéd a heveny fertőző betegségektől (vörheny, kanyaró, torokgyik stb.) és azért gyermekek részére már az okból is különösen átdásos a használatuk. Ideális szép és jó fogkefék. Kaphatók használati utasítással.

Vojtek és Weisz droguériájában, Aradon.

Nagy üveg szájjvíz 2 korona, kis üveg 1 korona 20 fillér. Fegpor 1 korona. Fogkefe 1 korona 40 fillér.

Soha többé!

nem cserélem szappanomot, amióta a BERGMANN-féle (Steckenpferd védjegyű) LILION-SZAPPANT — Bergmann és Tea Tetsehon a. E. gyártmánya — használok, mert ez a leghatékonyabb gyógyszerzappan nyári szeplők ellen, nemkülönben a szappan által szép, puha „taint“ kap az arc. Darabja 80 fillér. Kapható minden gyógyszerárban, droguériában és parfumeriában. 962

Hunyadi-utca 1. sz. alatt

házmester,

ki a vízvezeték kezeléséhez is ért, szeptember 1-re felvétetik. Münz F.-né.

Üzlet áthelyezés!

BEREGSZÁSZY LAJOS

uri és női szücs divat üzletét

Hal-tér 13. sz alól, Deák Ferenc-utca 32. sz. alá (Sarlót-ház)

helyezte át.

Üzlet áthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy rendelkezéseket, átalakításokat, javításokat, nyaralásokat a legolcsóbban felelősség mellett vállalom. A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam teljes tisztelettel 2869

Beregszászy Lajos, szücsmester

Uj Internátus Lippán.

A t. érdekelt szülők értesítetnek, hogy az 1910—11-iki iskolai tanévre a modern követelményeknek minden tekintetben megfelelő fiú-nevelőintézet nyílik Lippán, a mely felett a főfelügyeletet a helybeli középiskolák igazgatója, míg a tanulmányi felügyeletet a tanári testület 1—1 tagja gyakorolja; egészségi szempontból pedig a városi főorvos felügyelete alatt áll. 2789

Helyszüke miatt az első évben csak **korlátolt szám**-ban vétetnek fel felsőkereskedelmi-, polgári- és elemi-iskolai növendékek **igen mérsékelt díj** mellett.

Jelentkezék f. évi augusztus hó 5-ikéig vétetnek fel.

Prospektussal készséggel szolgál

A Lippai Diák-Otthon Igazgatósága
Lippán.

PETROSAFROL

Bevált készítmény a hajnövés előmozdítására, a fejbőr erősítésére, hajhullás és korpaképződés megakadályozására.

A Petrosafroltól a haj selyempuha,
rugganyos lesz.

ÁRA 1 KORONA. 361

6 üveget ingyen láda és csomagolásban
bérmentve küld

FÖLDES KELEMEN

gyógyszertára ARAD.

Minden üveghez részletes utmutatás van mellékelve miként használandó e készítmény és miként ápoljuk hajunkat, hogy az egészséges szép s tömör legyen.

A készítmény ártalmatlanságáért teljes
garanciát vállalok.

Szülők figyelmébe!

Ajánljuk nagy raktárunkat leány és fiú kész fehérneműben, csakis a legjobb anyagokból készülve; házilag kezelt gondos varrás.

Intézetbe menők részére az összes fehérneműt pontos előírás szerint készíteni vállalunk, ezekről számos elismerőlevél

Költségvetéssel készséggel szolgálunk.

Kelengye áruk
Óriási kész raktár mindennemű fehérneműből, **női ingek, corsetták, himzett kész ágy készletek, Schroll chifon, prima cérna vásznak** egyelőre még minden **áremelkedés nélkül nálunk beszerezhetők.**
Rosenblüh H. és Társa
ARAD

Nagymennyiségű pléh-pánt és maculatura Jutányos áron eladó.

Értesítés!

Van szerencsém a n. 6. közönséget értesíteni, hogy **Arad, Szabadság-téren** Domány-palotában levő

'Fiume'-kávéházat

a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg ujonnan rendeztem be és azt

augusztus hó 1-én
ünnepélyesen megnyitom,

mely alkalommal összes igen tisztelt vendégeimet és jó barátaimat meghívom.

Nem kiméltém semmi anyagi áldozatot, hogy ujonnan átalakított üzletemet minden komforttal, budapesti és bécsi mintára művészi kényelemmel berendezsem, ez okból is igen kérem a nagyközönség további jóindulatu pártfogását.

Bátorkodom még felemlíteni, hogy az átalakításokat a következő előkelő helybeli iparosok végezték:

*Kárpit munkálatokat Berán Antal és Fia.
Mázoló és festési munkálatokat Hegyest Géza.
Asztalos munkálatokat Czinner Géza.
Villanyberendezési munkálatokat Diamant Ferenc.
Lakatos munkálatokat Gartner Márk.
Vízvezeték és gázszerelés munkálatokat Csitro m Adolf.
Amerikai telecasztalok Hartmann Jánostól.*

Kitünő tisztelettel

GELLER S.

Fiume-kávéház tulajdonosa.

2857

Fontos közlemény.

Nagy tétel cérna és pamuth vásznakat sikerült olcsón beszereznünk. Felhívjuk a n. é. közönség figyelmet e kivételes alkalomra; a vásznak üzletünkben bármikor, minden vetelkényszer nélkül megtekinthetők; árkülönbségek a rendes forgalmi árakhoz 25—30 százalék.

Vászonmaradékok új, olcsóbb árjegyzése
Pamuth vászon, mindenre jó, erős minőség métere 28 kr. rendes forgalmi ára 34 kr. Vékonyszálú legjobb és legszébb minőség métere 30 kr., rendes forgalmi ára 38—40 r Mosott madapolan chifon métere 28 és 33 kr. rendes forgalmi ára 36—45

Varrás nélküli alsó lepedő, szegett prima bőr erős minőség, hófehér, darabja 1 frt 40 másodrendű — de azért tartós! 1. 20

Utolérhetően olcsó árak!

APRÓ HIRDETÉSEK.

Butor.

Eladó

kétajtós, átalakított mahagonra politírozott 2 méter 170 széles könyvszekrény, egy 4 ajtós konyhaszekrény, konyhasztalok, székek elköltözés miatt olcsón eladó. Háromveréb-utca 4. alatt. 2846

Eladó

modern két ágy, éjjeli szekrényekkel, egy ebédlődiván és asztal jutányos áron azonnal. — Bővebbet Krausz varrógépezet, Forrai-utca. 2845

Betöltendők.

Keresek

tanulóleányt. Kerpel Izsó könyvkereskedése. 2879

Aradhoz közelfekvő pusztára gazdaasszony szakácsné

kerestetik ki a háztartás minden ágazatában teljes jártassággal bir. Cim: Dr. Mittler Izidor ügyvéd Arad, Nádasdy-palota. 2860

Jó írásu leány

kerestetik lap-expedícióhoz mint segéd munkatér. Munkája a hajnali időben kezdődik s azért csak azok jelentkezzenek, kik erre vállalkoznak.

Keresek

vegyeskereskedésembe egy segédet, ki a rőfősben is jártas. Ajánlatok igények megjelölésével Weisz Mórhoz Székudvarra intézendők. 2868

Lakás.

Egy szép lszta

különbejárta butorozott szoba esetleg teljes ellátással József főherceg-ut 1. a városházával szemben kiadó. Bővebbet a házmesternél. 2880

Kiadó

3 utcai földszintes szobás lakás (Kelemen-tér 7.) fürdőszobával, mellékhelyiségekkel augusztus 1-re. Évi bér 350 frt. 2878

Ipari munkák.

Kész talicskák

nagyban és kicsinyben, vasalva vagy anélkül olcsón kaphatók. Viszont elárúsítók kedvezményben részesülnek. Geiszl jármű- és fa-árgyár Miksa-utca 2-3. 2505

Könyv és zene.

A nyaraló és fürdőző

közönség figyelmébe ajánlom 90 ezer kötetes kölcsönkönyvtáramat. — 80.000 kötetes zenekölcsönző intézet. — Confetti és lampionok legjutányosabb forrása. — Olcsóságok levélpapírosban. Üzleti könyvek: Strazzák stb. nagy raktára. — Irodai kellékek és írószerekben különlegességek. — Antiquarium. Kerpel Izsó könyvkereskedése Aradon. Telefon 885. sz. 525

Különféle.

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 28 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fla könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Sampon, Confetti

legolcsóbb árban. Crépe papírok a legdivatosabb színekben. Nyári Divatalbum 60 fillér Ingusz I. és Fla könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. Telefon 517. 167

Jó házi koszt

házban és házon kívül, ugyszintén lakás is kapható. Özv. Winsbergerné, Weitzer-utca 1. sz. 2864

Pedál-cimbalmot

jó karban levőt, megvételre keresek. Cimeket kérem a kiadóhivatalban leadni. 2874

Eladó

kádák és hordó Kling Jakabnál, Fejsze-utca 17., Arad. 2875

Jóforgalmu

fűszerüzlet és vendéglő rendkívül jutányosan eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2876

Értesítés!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

vizvezeték, szerelő és bádogos üzletet nyitottam.

Amidőn biztosítom a n. é. közönséget arról, hogy bármilyen szakmába vágó munkát a legnagyobb szakértelemmel, lelkiismeretesen és szolid árak mellett elvállalok. Kérem szives partfogásukat, tisztelettel 2422

Czitrom Adolf,

Arad, Atzél Péter-utca 1. szám. Telefon 761. sz.

Alkalmi vételek és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra és ókszerraktára

Deutsch Izidor

írás és ókszerész
Weitzer János-utca, Minorita-palota

Zálogcédulák

arany és ezüstneműek, gyémánt és brilliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételre vagy más tárgyra átcserehetőnek
TELEFON 438. TELEFON 438.

Az izr. Fiuinternátusba

még egy pár gyermek felvétetik.

Prospektussal szolgál

Steiner, Chorin Áron-u. 1. sz.

Ugyanitt javító- pót és magánvizsgálatra mérsékelt díjazás mellett előkészítetnek. 2872

22088—1910. szám.

Kivonatos árverési hirdetmény.

Néhai Dániel József hagyatékában maradt, s az aradi kir. adóhivatalban kezelés alatt álló 5 drb. „Aradmegyei takarékpénztári” részvénynek nyilvános szóbeli árverésen való eladását az árvaszék — az összes érdekelt nagykorú örökösök hozzájárulása alapján — elrendeli, az árverés határidejéül 1910. évi augusztus hó 11-ének délelőtt 10 óráját a megyei árvaszék földszint 8-ik ajtószámú helyiségébe kitézi, s az árverés vezetésével dr. Magyary László árvaszéki jegyzőt megbizza.

Az árverési feltételek az árvaszéki megbizott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Aradon, Aradvármegye árvaszékének 1910. évi július hó 27-én tartott ülésében.

Nachtnébel Gyula,
árvaszéki elnök.

2878

Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet
Gurahoncon.

Ajánlunk elsőrendű száraz 7 láb hosszú

szőlőkarót

ugyszintén

bükk, cser és gyertyán hasáb és dorongfát

a legjutányosabb árak mellett. — Kivánatra ajánlattal szolgálunk.

Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet.

2707

Aradi Fehérnemű Készítő Ipar Vállalat. — Freimann Lipót, tulajdonos.

Városi és megyei telefon 651.

Női hálókabátok 2.40, 3.—, 3.50, 4.—
Női nadrágok 2.—, 2.50, 2.80, 3.—

Menyasszonyi kelengyék 200 K. tól 4000-ig. Férfi fehérneműek mérték szerint a legolcsóbb árban. A tavalyi mintagyűjteményemet olcsón kiárúsítom. Vidéki meghívásokra dusan felszerelt új mintagyűjteményemmel a ruhozjövők. Kivánatra költségvetéseket adok.

Figyelem!

Nagy fehérnemű vásár!

Gyermek intézeti fehérneműek olcsó árban.

2818

Aradinyomda részvenytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Berger és Wirth budapesti festékgyáranak festékével.